राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा - २०२३ परीक्षा दिनांक २१ जानेवारी, २०२४.

2023

L18

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO.
405505

संच क्र. **A**

प्रश्नपुस्तिका

सामान्य अध्ययन – II

एकूण प्रश्न : 150

वेळ : 2 (दोन) तास

एकूण गुण : 150

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 150 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा–क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

परीक्षा–क्रमांक ☐☐☐☐☐☐☐☐
केंद्राची संकेताक्षरे — शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तर–क्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्न–क्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नांकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही. एकापेक्षा जास्त उत्तरे नमूद केल्यास ते उत्तर चुकीचे धरले जाईल व त्या चुकीच्या उत्तराचे गुण वजा केले जातील.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता 25% किंवा 1/4 एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील."**

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम–82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरुद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

SEAL

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

1. मिनर्व्हा मिल्स प्रकरणामध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने घोषित केलेल्या संविधानाच्या मूलभूत चौकटीचे घटक आहेत.

अ. संविधानात सुधारणा करण्याचा संसदेचा मर्यादित अधिकार

ब. न्यायालयीन पुनरावलोकन

क. मूलभूत अधिकार व मार्गदर्शक तत्वे यांच्यामध्ये सुसंवाद व संतुलन

ड. सत्तेचे विभाजन

(1) फक्त अ, ब, क (2) फक्त ब, क, ड

(3) फक्त अ, ब, ड (4) फक्त अ, क, ड

The elements of the basic structure of Constitution as declared by the Supreme Court in Minerva Mills case are

A. Limited power of Parliament to amend the Constitution

B. Judicial review

C. Harmony and balance between Fundamental Rights and Directive Principles.

D. Separation of powers

(1) Only A, B, C (2) Only B, C, D

(3) Only A, B, D (4) Only A, C, D

---

2. संविधान सभेबाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. संविधान सभेने मे 1949 मध्ये भारताच्या राष्ट्रकुल सदस्यत्वाला मान्यता दिली.

ब. संविधान सभेने 22 जुलै, 1947 रोजी राष्ट्रध्वज स्वीकारला.

क. संविधान सभेने 24 जानेवारी, 1950 रोजी राष्ट्रगीत स्वीकारले.

ड. संविधान सभेने 24 जानेवारी, 1949 रोजी भारताचे पहिले राष्ट्रपती म्हणून डॉ. राजेंद्र प्रसाद यांची निवड केली.

वरीलपैकी अयोग्य कथन ओळखा :

(1) फक्त अ (2) फक्त ब (3) फक्त क (4) फक्त ड

Consider the following statements about Constituent Assembly.

A. Constituent Assembly ratified India's membership of the Commonwealth in May, 1949.

B. Constituent Assembly adopted the National Flag on July 22, 1947.

C. Constituent Assembly adopted the National Anthem on January 24, 1950.

D. Constituent Assembly elected Dr. Rajendra Prasad as the first President of India on January 24, 1949

Select the incorrect statement from the above :

(1) Only A (2) Only B (3) Only C (4) Only D

3. भारत सरकारने __________ साली 'आकांक्षी जिल्हा कार्यक्रमाची' सुरुवात केली.

(1) 2014
(2) 2018
(3) 2021
(4) 2022

The 'Aspirational Districts Programme' was launched in the year __________ by the Government of India.

(1) 2014
(2) 2018
(3) 2021
(4) 2022

---

4. 'मालमत्तेच्या अधिकारा' बाबत खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?

(1) 1978 च्या 44 व्या घटनादुरुस्ती अधिनियमाद्वारे भारतीय घटनेतील अनुच्छेद 19(1)(f) आणि 31 घटनेतून वगळून 'मालमत्तेचा हक्क' हा मूलभूत हक्कांच्या यादीमधून वगळण्यात आला आहे.

(2) 44 व्या घटनादुरुस्ती अधिनियमाद्वारे अनुच्छेद 31(1) मधील तरतूद नव्याने निर्माण करण्यात आलेल्या अनुच्छेद 300 A मध्ये करण्यात आली.

(3) अनुच्छेद 300 A राज्यघटनेचा भाग- XXI मधील प्रकरण-III मध्ये आहे.

(4) मालमत्तेचा अधिकार हा आता केवळ घटनात्मक किंवा वैधानिक न समजता तो मानवी अधिकार म्हणून देखील समजण्यात यावा.

Which one of the following statements about 'Right to Property' is false ?

(1) By omitting Article 19(1)(f) and 31 of Indian Constitution by the 44th Constitutional Amendment Act, 1978 the Right to Property has been deleted from the list of Fundamental Rights.

(2) Provision in Article 31(1) has, by the 44th Constitutional Amendment Act, been transposed to a newly formed Article 300 A.

(3) Article 300 A is in Chapter-III of Part – XXI of the Constitution.

(4) The Right to Property is now considered to be not only a Constitutional or Statutory Right but also a Human Right.

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

5. भारतीय राज्यघटनेच्या चौथ्या भागात अनुच्छेद क्रमांक ________ मध्ये राज्याच्या धोरणासंबंधीच्या मार्गदर्शक तत्वांचा समावेश करण्यात आला आहे.

(1) 52 ते 62 (2) 36 ते 51

(3) 79 ते 88 (4) 101 ते 114

Directive Principles of State Policy are included in Part 4 of the Indian Constitution from Article number ______________.

(1) 52 to 62 (2) 36 to 51

(3) 79 to 88 (4) 101 to 114

---

6. भारतीय संविधानात नमूद असलेली राज्याच्या धोरणाची खालीलपैकी कोणती मार्गदर्शक तत्वे त्यांच्या अनुच्छेदाशी योग्यपणे जोडलेली आहेत ?

अ. अनुच्छेद ४२ – कामाठिकाणी मानवी स्थिती आणि मातृत्व सुविधा.

ब. अनुच्छेद ४३ – कुटिर उद्योग विकसित करणे.

क. अनुच्छेद ५० – कार्यकारी मंडळापासून न्यायमंडळ विभक्त ठेवणे.

(1) अ, ब, क (2) अ, ब

(3) ब, क (4) अ, क

Which of the following Directive Principles of State Policy mentioned in Indian Constitution are correctly matched with their Articles ?

a. Article 42 – Right to human condition of work and maternity relief.

b. Article 43 – To develop cottage industries.

c. Article 50 – To separate the Judiciary from the Executive.

(1) a, b, c (2) a, b

(3) b, c (4) a, c

7. विभागीय परिषदेच्या (Zonal Councils) कार्यासंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या.
   अ. राज्ये, केन्द्रशासित प्रदेश आणि केन्द्र यांच्यात सहकार्य आणि समन्वय यास चालना देणे.
   ब. राज्यवाद, क्षेत्रवाद, भाषावाद आणि संकुचितवादी तीव्र वृत्ती यांना आळा घालणे.
   क. आंतरराज्यीय नद्यांच्या पाण्यासंबंधी राज्या-राज्यामध्ये जे तंटे उद्भवले असतील त्याबाबत चौकशी करणे आणि त्यावर सल्ला देणे.
   (1) विधाने अ, ब बरोबर आहेत
   (2) विधाने अ, क बरोबर आहेत
   (3) विधाने अ, ब आणि क बरोबर आहेत
   (4) केवळ विधान अ बरोबर आहे

   Consider the following statements regarding functions of the Zonal Councils.
   A. To promote co-operation and co-ordination between States, Union Territories and the Centre.
   B. To help in arresting the growth of acute state consciousness, regionalism, linguism and particularistic trends.
   C. Inquiring into and advising upon disputes relating to water of interstate rivers which may have arisen between States.
   (1) Statements A, B are correct
   (2) Statements A, C are correct
   (3) Statements A, B and C are correct
   (4) Only statement A is correct

---

8. भारतीय संविधानातील नागरिकांच्या मूलभूत कर्तव्यांचा यादीत पुढीलपैकी कोणत्या शब्दांचा उल्लेख/समावेश करण्यात आला आहे ?
   अ. राष्ट्रगीत
   ब. राष्ट्रीय प्राणी
   क. एकात्मता
   ड. संघराज्य रचना
   इ. वैज्ञानिक स्वभाव
   फ. वारसा इमारती
   (1) अ, ब, क, ड, इ, फ
   (2) अ, क, ड, इ
   (3) क, ड, इ
   (4) अ, क, इ

   Which of the following words have been mentioned in the list of Fundamental Duties of citizens in the Indian Constitution ?
   a. National Anthem
   b. National Animal
   c. Unity
   d. Federal structure
   e. Scientific temper
   f. Heritage buildings
   (1) a, b, c, d, e, f
   (2) a, c, d, e
   (3) c, d, e
   (4) a, c, e

---

9. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. १९६६ मध्ये स्थापन करण्यात आलेल्या प्रशासकीय सुधारणा आयोगाने (ARC) केंद्रात लोकपाल आणि राज्यांमध्ये लोकायुक्त अशी द्विस्तरीय यंत्रणा स्थापन करण्याची शिफारस केली होती.

ब. एम.सी. छागला हे १९६६ मध्ये स्थापन करण्यात आलेल्या प्रशासकीय सुधारणा आयोगाचे (ARC) अध्यक्ष होते.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

(1) फक्त अ (2) फक्त ब

(3) अ आणि ब दोन्ही (4) अ आणि ब दोन्हीही नाहीत

Consider the following statements.

A. The Administrative Reforms Commission (ARC) set up in 1966 recommended the constitution of a two-tier machinery of a Lokpal at the Centre and Lokayuktas in the States.

B. M. C. Chagla was the Chairman of the Administrative Reforms Commission (ARC) set up in 1966.

Which of the above statement/s is/are correct ?

(1) Only A (2) Only B

(3) Both A and B (4) Neither A nor B

10. भारतातील उपराष्ट्रपती संदर्भात पुढील विधानांपैकी कोणती विधाने चुकीची आहेत ?

अ. ते लोकसभेची निवडणूक लढवण्यासाठी पात्र हवेत.

ब. त्यांची बडतर्फी लोकसभा आणि राज्यसभेतील सदस्यांच्या बहुमताने पारित ठरावाद्वारे करण्यात येते.

क. ते कितीदाही पुनर्निवडणूक लढवण्यास पात्र असतात.

(1) अ, ब, क (2) अ, ब (3) ब, क (4) अ, क

Which of the following statements are incorrect about Vice-President of India ?

a. He must be qualified for election to House of People.

b. He may be removed by a resolution passed by a majority of members of Council of States and House of the People.

c. He is eligible for re-election any number of times.

(1) a, b, c (2) a, b (3) b, c (4) a, c

11. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. लोकसभेत 84 जागा या अनुसूचित जातींसाठी राखीव आहेत.

ब. लोकसभेत 47 जागा या अनुसूचित जमातींसाठी राखीव आहेत.

क. उत्तर प्रदेश आणि बिहार मध्ये अनुसूचित जमातींसाठी लोकसभेसाठी राखीव जागा नाहीत.

ड. 2008 मधील परिसीमनानंतरही महाराष्ट्रातील लोकसभेच्या आधीच्या अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातींसाठी राखीव असलेल्या जागांच्या संख्येत कोणताही बदल झालेला नाही.

वरीलपैकी कोणती विधाने बिनचूक आहेत ?

(1) अ, ब आणि क (2) ब, क आणि ड (3) वरीलपैकी सर्व (4) फक्त अ आणि ब

Consider the following statements.

A. 84 seats are reserved for Scheduled Castes in Lok Sabha.

B. 47 seats are reserved for Scheduled Tribes in Lok Sabha.

C. In Uttar Pradesh and Bihar, there are no reserved seats for Scheduled Tribes in Lok Sabha.

D. In Maharashtra, there is no change in the number of seats reserved for SC and ST in Lok Sabha before and after the Delimitation in 2008.

Which of the above statements are correct ?

(1) A, B and C (2) B, C and D (3) All of the above (4) A and B only

---

12. योग्य कथन/ने ओळखा.

अ. भारतीय राज्यघटनेच्या 7 व्या अनुसूचीमध्ये तीन सूची–केंद्र सूची, राज्य सूची व समवर्ती सूची समाविष्ट आहेत.

ब. अनुच्छेद 249 नुसार कायदा करण्याचे शेषाधिकार केंद्राकडे देण्यात आले आहेत.

क. 7 व्या अनुसूचीतील तिन्ही सूचींमध्ये सर्वात जास्त बदल 7 व्या आणि 42 व्या घटनादुरुस्तीद्वारे करण्यात आले.

(1) कथन अ व क योग्य आहेत (2) कथन अ, ब व क योग्य आहेत

(3) कथन अ योग्य आहे (4) कथन क योग्य आहे

Select the correct statement/s.

A. The seventh Schedule of the Constitution of India embodies three lists, viz, the Union list, the State list and the Concurrent list.

B. According to Article 249, the residuary powers of Legislation have been left with the Union.

C. The largest number of changes in three lists of Seventh Schedule were made by 7th and 42nd Constitutional Amendments.

(1) Statements A and C are correct (2) Statements A, B and C are correct

(3) Statement A is correct (4) Statement C is correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

A

13. योग्य कथन/ने ओळखा.

अ. भारतीय राज्यघटनेची ‘उद्देशपत्रिका’ ही पंडित नेहरू द्वारे निर्मित व प्रस्तुत आणि संविधान सभेने स्वीकारलेल्या उद्दीष्टांचा ठराव यावर आधारित आहे.

ब. एन.ए. पालखीवाला, संविधान तज्ञ यांनी उद्देश पत्रिकेला ‘संविधानाचे ओळखपत्र’ म्हटले आहे.

(1) फक्त अ
(2) फक्त ब
(3) अ व ब दोन्ही
(4) यापैकी नाही

Select the correct statement/s.

A. The Preamble to the Indian Constitution is based on the Objectives Resolution drafted and moved by Pandit Nehru and adopted by Constituent Assembly.

B. N. A. Palkhiwala, Constitutional expert called the Preamble as the ‘Identity Card of the Constitution’.

(1) Only A
(2) Only B
(3) Both A and B
(4) None of these

---

14. ‘लोक न्यायालया’ संबंधी खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही ?

(1) 1987 च्या कायद्यानुसार लोक न्यायालयाने दिलेला निवाडा (निर्णय) हा दिवाणी न्यायालयाचा आदेश मानला जातो आणि तो अंतिम असतो व सर्व पक्षकारांसाठी बंधनकारक असतो.

(2) लोक न्यायालयात प्रकरण दाखल केल्यावर कोणतीही कोर्ट फी भरावी लागत नाही परंतु जर न्यायालयात प्रलंबित असलेले प्रकरण लोक न्यायालयाकडे पाठविले गेल्यास आणि त्यानंतर निकाली निघाल्यास न्यायालयात भरलेली कोर्ट फी मात्र पक्षकारांना परत केली जात नाही.

(3) कोणत्याही कायद्यानुसार समझोता न करता येणाऱ्या गुन्ह्यांच्या संदर्भात लोक न्यायालयाचे अधिकार क्षेत्र असणार नाही.

(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which one of the following statements about ‘Lok Adalat’ is not correct ?

(1) Under the Act of 1987, the award (decision) made by the Lok Adalat is decree of a Civil Court and is final and binding on all parties.

(2) There is no Court fee payable when a matter is filed in a Lok Adalat. If a matter pending in the Court of law is referred to the Lok Adalat and is settled subsequently, the Court fee paid in the Court is not refunded back to the parties.

(3) Lok Adalat shall have no jurisdiction in respect of matters relating to an offence not compoundable under any law.

(4) None of the above

15. योग्य कथन/ने ओळखा.

अ. राष्ट्रपतींच्या महाभियोगामध्ये संसदेच्या कोणत्याही सभागृहाचे नामनिर्देशित/नियुक्त सदस्य सहभागी होवू शकतात.

ब. राष्ट्रपतींच्या महाभियोगामध्ये राज्यांच्या विधानसभांचे निर्वाचित सदस्य सहभागी होवू शकत नाही.

(1) फक्त अ
(2) फक्त ब
(3) अ व ब दोन्ही
(4) यापैकी नाही

Select the correct statement/s.

A. The nominated members of either House of Parliament can participate in the impeachment of the President.

B. The elected members of the Legislative Assemblies of States do not participate in the impeachment of the President.

(1) Only A
(2) Only B
(3) Both A and B
(4) None of these

---

16. नीति (NITI) आयोगाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

अ. नीति (NITI) आयोगाचे उद्दिष्ट शाश्वत विकास उद्दिष्टे साध्य करणे आणि देशातील सहकारी संघराज्य वाढवणे हे आहे.

ब. भारताचे पंतप्रधान हे नीति (NITI) आयोगाचे पदसिद्ध अध्यक्ष आहेत.

क. नीति (NITI) आयोगामध्ये आठ पूर्णवेळ सदस्य आहेत.

(1) फक्त ब आणि क
(2) फक्त ब
(3) फक्त अ
(4) फक्त अ आणि ब

Which of the following statements is/are correct about the NITI Aayog ?

A. The aim of NITI Aayog is to achieve sustainable development goals and to enhance Co-operative Federalism in the country.

B. The Prime Minister of India is the Ex-officio Chairperson of the NITI Aayog.

C. There are 8 full time members in the NITI Aayog.

(1) Only B and C
(2) Only B
(3) Only A
(4) Only A and B

---

17. 'भारत हे गणराज्य आहे' म्हणजे

अ. लोकांचे शासन आणि लोकांसाठी शासन.

ब. राज्यप्रमुख म्हणून निर्वाचित राष्ट्रपती असतात.

क. राष्ट्रपती पदासह सर्व पदे सर्व नागरीकांसाठी खुली असतात.

(1) अ, ब, क (2) अ, ब (3) अ, क (4) ब, क

'India is republic' means

a. Government by the people and for the people.

b. State has a elected President at the head of State.

c. All offices including the office of the President are open to all citizens.

(1) a, b, c (2) a, b (3) a, c (4) b, c

---

18. भारतीय संसदीय शासनाची लक्षणे/वैशिष्ट्ये ही आहेत.

अ. नाममात्र व वास्तविक कार्यकारी अधिकारी यांचे अस्तित्व.

ब. कार्यकारी मंडळाची विधिमंडळास सामूहिक जबाबदारी.

क. पंतप्रधानाचे नेतृत्व.

ड. कनिष्ठ सभागृहाचे विसर्जन

इ. बहुमतधारी पक्षाची सत्ता.

(1) फक्त अ, ब, क, ड (2) फक्त ब, क, ड, इ

(3) फक्त अ, ब (4) वरीलपैकी सर्व

The features of Parliamentary Government in India are

a. Presence of nominal and real executive.

b. Collective responsibility of the executive to the legislature.

c. Leadership of the Prime Minister.

d. Dissolution of lower house.

e. Majority party rule.

(1) Only a, b, c, d (2) Only b, c, d, e

(3) Only a, b (4) All of the above

19. जोड्या लावा.

'अ' (संविधानाचे भाग)	**'ब' (विषय)**
अ. भाग – XX	i. आणीबाणी संबंधीच्या तरतूदी
ब. भाग – XVIII	ii. घटनादुरुस्ती
क. भाग – XV	iii. निवडणूका
ड. भाग – XI	iv. केंद्र व राज्य संबंध

	अ	**ब**	**क**	**ड**
(1)	iv	ii	iii	i
(2)	iii	i	ii	iv
(3)	i	ii	iv	iii
(4)	ii	i	iii	iv

Match the pairs.

'A' (Parts of the Constitution)	**'B' (Subject)**
A. Part – XX	i. Emergency Provisions
B. Part – XVIII	ii. Amendment of the Constitution
C. Part – XV	iii. Elections
D. Part – XI	iv. Relations between Union and State

	A	**B**	**C**	**D**
(1)	iv	ii	iii	i
(2)	iii	i	ii	iv
(3)	i	ii	iv	iii
(4)	ii	i	iii	iv

---

20. भारतात इलेक्ट्रॉनिक मतदान यंत्रांचा प्रथम वापर ________ मध्ये केरळ मधील सर्वसाधारण निवडणुकीमध्ये झाला.

(1) मे १९८२
(2) जून १९८९
(3) सप्टेंबर १९९८
(4) फेब्रुवारी २०००

In India, the first time use of electronic voting machines occurred in the general elections in Kerala in

(1) May 1982
(2) June 1989
(3) September 1998
(4) February 2000

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

21. उपराष्ट्रपतींच्या निवडणुकीसाठीच्या निर्वाचक मंडळात ________ यांचा समावेश होतो.

(1) लोकसभेचे सर्व सदस्य

(2) राज्यांच्या विधानसभांचे सदस्य

(3) राज्यसभेचे सर्व सदस्य

(4) 1 आणि 3 दोन्ही

The electoral college for the election of the Vice-President comprises of

(1) All the members of the Lok Sabha

(2) Members of State Legislative Assemblies

(3) All the members of the Rajya Sabha

(4) Both 1 and 3

---

22. खालीलपैकी कोणत्या कॅबिनेट समितीच्या अध्यक्षस्थानी पंतप्रधान असतात ?

अ. राजकीय व्यवहार समिती

ब. वित्तीय व्यवहार समिती

क. संसदीय व्यवहार समिती

ड. नियुक्ती समिती

(1) फक्त अ, ब, क
(2) फक्त अ, ब, ड
(3) फक्त क, ड
(4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following Cabinet Committees are chaired by the Prime Minister ?

A. Political Affairs Committee

B. Economic Affairs Committee

C. Parliamentary Affairs Committee

D. Appointments Committee

(1) Only A, B, C
(2) Only A, B, D
(3) Only C, D
(4) All of the above

23. योग्य कथने ओळखा.

अ. भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 76 मध्ये ॲटर्नी जनरलच्या नियुक्तीबाबत तरतूद आहे.

ब. ॲटर्नी जनरलला भारतीय सीमाक्षेत्रातील सर्व न्यायालयांमध्ये ऐकून घेण्याचा अधिकार प्राप्त आहे.

क. अनुच्छेद 88 नुसार ॲटर्नी जनरलला संसदेच्या कोणत्याही सभागृहात बोलण्याचा अधिकार आहे परंतु मतदानाचा अधिकार प्राप्त नाही.

(1) फक्त अ, ब
(2) फक्त ब, क
(3) फक्त अ, क
(4) वरीलपैकी सर्व

Select the correct statements.

A. Article 76 of the Indian Constitution is about the appointment of Attorney General.

B. Attorney General has a right of audience in all Courts in the territory of India.

C. Under Article 88, Attorney General has right to speak but not to vote in either House of Parliament.

(1) Only A, B
(2) Only B, C
(3) Only A, C
(4) All of the above

---

24. भारतीय संविधानात सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश नियुक्त होण्यासाठी किमान वयोमर्यादा किती सांगण्यात आली आहे ?

(1) २५ वर्षे
(2) ३० वर्षे
(3) ३५ वर्षे
(4) कोणतीही किमान वयोमर्यादा देण्यात आलेली नाही

What is the minimum age prescribed by the Constitution of India for appointment as a Judge of the Supreme Court ?

(1) 25 years
(2) 30 years
(3) 35 years
(4) No minimum age is prescribed

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

25. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. राज्यघटनेची मूलभूत संरचना असलेल्या तरतूदींमध्ये संसद दुरुस्ती करू शकत नाही. अशा आशयाचा निर्णय सर्वोच्च न्यायालयाने गोलखनाथ खटल्यामध्ये (1967) दिलेला आहे.

ब. भारतीय राज्यघटनेमध्ये दुरुस्तीचे विधेयक हे प्रथम केवळ लोकसभेमध्येच सादर केले जावू शकते.

क. संघराज्यीय स्वरूपाशी निगडीत असलेल्या तरतूदींच्या दुरुस्तीसाठी भारतातील सर्व राज्यांच्या विधीमंडळांनी देखील मान्यता देणे आवश्यक असते.

ड. राष्ट्रपती घटनादुरुस्ती विधेयक संसदेच्या पुनर्विचारासाठी एकदा परत पाठवू शकतात.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त ?

(1) फक्त अ
(2) फक्त क
(3) अ, ब आणि ड
(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Consider the following statements.

A. Parliament cannot amend those provisions which form the basic structure of the Constitution. This was ruled by the Supreme Court in Golak Nath case (1967).

B. An Amendment bill to the Constitution of India can be initiated by an introduction of a bill in the Lok Sabha only.

C. If an Amendment seeks to make changes in the federal character, the Amendment also requires to be ratified by the Legislature of all the States of India.

D. The President can return the Constitutional Amendment bill once for reconsideration of the Parliament.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) Only A
(2) Only C
(3) A, B and D
(4) None of the above

26. खालील उच्च न्यायालयांचा त्यांच्या स्थापनेपासून चढत्या क्रमाने क्रम लावा.

अ. केरळ

ब. दिल्ली

क. गुवाहाटी

ड. पटना

(1) क, ड, ब, अ (2) क, ब, अ, ड (3) क, ड, अ, ब (4) ड, क, अ, ब

Arrange the following High Courts in the increasing order of their establishment.

A. Kerala

B. Delhi

C. Guwahati

D. Patna

(1) C, D, B, A (2) C, B, A, D (3) C, D, A, B (4) D, C, A, B

---

27. भारतीय संविधानाच्या अनुसूची आठ मध्ये पुढीलपैकी कोणत्या भाषांचा समावेश करण्यात आला आहे ?

अ. मणीपुरी

ब. नेपाळी

क. इंग्रजी

ड. सिंधी

इ. उर्दू

(1) अ, ब, क, ड, इ (2) अ, ब, ड (3) अ, ब, ड, इ (4) ब, क, इ

Which of the following languages are part of Schedule 8 of the Indian Constitution ?

a. Manipuri

b. Nepali

c. English

d. Sindhi

e. Urdu

(1) a, b, c, d, e (2) a, b, d (3) a, b, d, e (4) b, c, e

28. राज्यपालासंबंधीत पुढील विधानांपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत ?

अ. त्यांना राजनैतिक अधिकार नसतात.

ब. त्यांना लष्करी अधिकार नसतात.

क. त्यांना राज्याच्या उच्च न्यायालयातील न्यायाधीशांना नियुक्त करण्याचे अधिकार नसतात.

(1) अ, ब, क (2) अ, ब

(3) ब, क (4) अ, क

Which of the following statements are correct about Governor ?

a. He/she has no diplomatic powers.

b. He/she has no military powers.

c. He/she has no power to appoint Judges of the State High Court.

(1) a, b, c (2) a, b

(3) b, c (4) a, c

---

29. अनुच्छेद 51A मध्ये मूलभूत कर्तव्ये नमूद करण्यात आली आहेत आणि ती मानवी हक्काच्या जागतिक जाहिरनाम्याच्या _________ शी सुसंगत आहेत.

(1) अनुच्छेद 29(1) (2) अनुच्छेद 28(1)

(3) अनुच्छेद 30(1) (4) अनुच्छेद 27(1)

The Fundamental Duties enshrined in Article 51A now are in consonance with _________ of the Universal Declaration of Human Right.

(1) Article 29(1) (2) Article 28(1)

(3) Article 30(1) (4) Article 27(1)

---

30. अंदमान आणि निकोबार बेटे पुढीलपैकी कोणत्या उच्च न्यायालयाच्या प्रादेशिक अधिकारक्षेत्रात येतात ?

(1) दिल्ली (2) केरळ (3) मद्रास (4) कलकत्ता

Andaman and Nicobar Islands come under territorial jurisdiction of which High Court ?

(1) Delhi (2) Kerala (3) Madras (4) Calcutta

---

31. दिल्ली संदर्भातील पुढील विधानांपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत ?

अ. भारतीय संविधानाच्या परिशिष्ट I मध्ये दिल्लीचा समावेश केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये करण्यात आला आहे.

ब. दिल्लीला स्वत:चे विधीमंडळ आहे.

क. दिल्लीच्या विधिमंडळाला सार्वजनिक सुव्यवस्था, पोलीस आणि जमीन याविषयी कायदे करण्याचा अधिकार नाही.

(1) अ, ब, क (2) अ, ब (3) ब, क (4) अ, क

Which of the following statements about Delhi are correct ?

a. Delhi has been mentioned in the list of Union Territories in Schedule I of the Indian Constitution.

b. Delhi has its own Legislative Assembly.

c. Legislative Assembly of Delhi has no power to make laws with regard to Public order, Police and Land.

(1) a, b, c (2) a, b (3) b, c (4) a, c

---

32. २७ जानेवारी २०१४ रोजीच्या अधिसूचनेद्वारे कोणत्या धर्माला आणखी एक अल्पसंख्यांक समुदाय म्हणून अधिसूचित करण्यात आले ?

(1) शीख (2) बौद्ध (3) झोरोस्ट्रीयन (पारशी) (4) जैन

By notification dated 27 January 2014, which religion was notified as another minority community ?

(1) Sikh (2) Buddhist (3) Zoroastrian (Parsi) (4) Jain

---

33. संविधान सभेबाबत योग्य कथन/ने ओळखा.

अ. कॅबिनेट मिशन योजनेद्वारे निर्माण केलेल्या योजने अंतर्गत नोव्हेंबर 1946 मध्ये संविधान सभेची स्थापना करण्यात आली.

ब. प्रत्येक ब्रिटिश प्रांतात वाटप केलेल्या जागा चार मुख्य समुदाय–मुस्लिम, शीख, दलित आणि सर्वसाधारण, यांच्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात विभागल्या जाणार होत्या.

(1) फक्त अ (2) फक्त ब (3) अ व ब दोन्ही (4) यापैकी नाही

Select the correct statement/s about Constituent Assembly.

A. The Constituent Assembly was constituted in November 1946 under the Scheme formulated by the Cabinet Mission Plan.

B. Seats allocated to each British Province were to be divided among the four principal communities – Muslim, Sikh, Dalits and General, in proportion to their population.

(1) Only A (2) Only B (3) Both A and B (4) None of these

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

34. भारतीय राज्यघटनेतील मूलभूत कर्तव्यांशी संबंधित खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे आहे ?

(1) मूलभूत कर्तव्यांची कल्पना रशियाच्या (पूर्वीचे सोविएत युनियन) राज्यघटनेपासून प्रेरित आहे.

(2) स्वर्ण सिंग समितीच्या शिफारशीनुसार ४२ व्या घटनादुरुस्ती कायदा १९७८ द्वारे घटनेच्या भाग IV-A मध्ये हे समाविष्ट केले गेले.

(3) ८६ व्या घटनादुरुस्ती कायदा २००२ द्वारे आणखी एक कर्तव्य जोडले गेले.

(4) सर्व अकरा मूलभूत कर्तव्ये राज्यघटनेच्या अनुच्छेद ५१-A मध्ये सूचीबद्ध आहेत.

Which of the following statements related to Fundamental Duties in the Indian Constitution is incorrect ?

(1) The concept of Fundamental Duties is inspired by the Constitution of Russia (Former Soviet Union).

(2) It was included in Part IV-A of the Constitution by the 42nd Constitutional Amendment Act 1978 on the recommendations of the Swaran Singh Committee.

(3) Another duty was added by the 86th Constitutional Amendment Act 2002.

(4) All the Eleven Fundamental Duties are listed in Article 51-A of the Constitution.

---

35. अनुसूची I संदर्भात मूळ संविधानातील भारतीय प्रदेशांच्या तरतूदी संदर्भात पुढील विधानांपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत ?

अ. मूळ भारतीय संविधानात राज्यांचे वर्गीकरण अ, ब, क अशा तीन गटांत करण्यात आले होते.

ब. चौथ्या ड गटात दोन प्रदेशांचा समावेश करण्यात आला होता.

क. ड गटामध्ये जम्मू आणि काश्मीरचा समावेश करण्यात आला होता.

(1) अ, ब, क (2) अ, ब (3) अ, क (4) ब, क

Which of the following statements about territory of India in original Constitution (Schedule I) are correct ?

a. In the original Constitution of India, States were divided into three Parts i.e. A, B, C.

b. Fourth D Part included two territories under it.

c. Jammu and Kashmir was included under Part D.

(1) a, b, c (2) a, b (3) a, c (4) b, c

---

36. जोड्या लावा.

'अ' (निवडणूक सुधारणा)		**'ब' (वर्ष)**
अ.	निवडणूकपूर्व मत चाचण्यांवर प्रतिबंध	i. 2018
ब.	इलेक्ट्रॉनिक प्रसार माध्यमांमध्ये वेळेचे वितरण	ii. 2009
क.	मतदाता सूची मध्ये ऑनलाईन नोंदणी	iii. 2003
ड.	निवडणूक रोख्यांचा प्रारंभ	iv. 2013

	अ	**ब**	**क**	**ड**
(1)	i	ii	iv	iii
(2)	ii	iii	iv	i
(3)	ii	i	iii	iv
(4)	iv	iii	ii	i

Match the pairs.

'A' (Electoral Reform)		**'B' (Year)**
A.	Restriction imposed upon exit polls	i. 2018
B.	Allocation of time on electronic media	ii. 2009
C.	Online enrolment in the electoral roll	iii. 2003
D.	Introduction of electoral bonds	iv. 2013

	A	**B**	**C**	**D**
(1)	i	ii	iv	iii
(2)	ii	iii	iv	i
(3)	ii	i	iii	iv
(4)	iv	iii	ii	i

37. आधुनिक समाज माध्यमांसंदर्भात खालील विधानांमधून चूक आणि बरोबर विधान/विधाने ओळखा.

अ. स्वायत्तता हे आधुनिक समाज माध्यमाचे वैशिष्ट्य नाही.

ब. वेळ आणि स्थळाचे बंधन या समाज माध्यमांना नाही.

क. आधुनिक समाज माध्यमांनी एक आभासी विश्व निर्माण केलेले आहे.

ड. आधुनिक समाज माध्यमे ही विश्वव्यापक आहेत.

(1) अ चूक आहे आणि ब, क, ड बरोबर

(2) अ, ब बरोबर आहे आणि क, ड चूक

(3) क, ड बरोबर आहे आणि अ, ब चूक

(4) अ, ड चूक आहे आणि ब, क बरोबर

Identify the correct and incorrect statement/s from the following statement/s in the context of modern social media.

A. Autonomy is not a feature of modern social media.

B. There is no barrier of time and place for social media.

C. Modern social media has created a virtual world.

D. Modern social media is universal in nature.

(1) A is incorrect and B, C, D are correct

(2) A, B are correct and C, D are incorrect

(3) C, D are correct and A, B are incorrect

(4) A, D are incorrect and B, C are correct

38. भारतीय वृत्तपत्र परिषदेच्या (प्रेस कॉन्सिल ऑफ इंडिया) रचनेबाबत जोड्या जुळवा.

	'अ' (सदस्य)	'ब' (संख्या)
अ.	राज्यसभा सदस्य	i. 06
ब.	लोकसभा सदस्य	ii. 07
क.	कार्यरत पत्रकार	iii. 02
ड.	वृत्तपत्र संपादक	iv. 03

	अ	ब	क	ड
(1)	i	ii	iv	iii
(2)	iii	ii	i	iv
(3)	i	iii	ii	iv
(4)	iii	iv	ii	i

Match the pairs about composition of Press Council of India.

	'A' (Member)	'B' (No.)
A.	Members of Rajya Sabha	i. 06
B.	Members of Lok Sabha	ii. 07
C.	Working Journalist	iii. 02
D.	Editor of Newspaper	iv. 03

	A	B	C	D
(1)	i	ii	iv	iii
(2)	iii	ii	i	iv
(3)	i	iii	ii	iv
(4)	iii	iv	ii	i

39. 16 मार्च 2018 रोजी खालीलपैकी कोणत्या व्यक्तींची नियुक्ती भारतीय वृत्तपत्र परिषदेमध्ये झाली ?

अ. डॉ. विनय सहस्त्रबुद्धे

ब. स्वप्न दास गुप्ता

क. श्रीमती मिनाक्षी लेखी

ड. डॉ. मोहन यादव

(1) फक्त अ, ब, क
(2) फक्त ब, क, ड
(3) फक्त अ, ब, ड
(4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following persons were nominated in Press Council of India on 16 March 2018 ?

A. Dr. Vinay Sahastrabuddhe

B. Swapna Das Gupta

C. Mrs. Minakshi Lekhi

D. Dr. Mohan Yadav

(1) Only A, B, C
(2) Only B, C, D
(3) Only A, B, D
(4) All of the above

---

40. खालीलपैकी अयोग्य कथन ओळखा.

(1) भारतीय वृत्तपत्र परिषदेची प्रथमतः स्थापना 4 जुलै 1966 रोजी झाली.

(2) भारतीय वृत्तपत्र परिषदेचे पहिले अध्यक्ष न्यायमूर्ती जे. आर. मुधोळकर होते.

(3) पहिला वृत्तपत्र आयोग 1954 मध्ये स्थापन झाला.

(4) वृत्तपत्र परिषद अधिनियम, 1966 मध्ये संमत झाला.

Select the incorrect statement from the following.

(1) The Press Council of India was first constituted on 4th July 1966.

(2) The First Chairman of Press Council of India was Justice J. R. Mudholkar.

(3) The First Press Commission was established in 1954.

(4) The Press Council Act was enacted in 1966.

41. जनता पक्षाच्या स्थापनेतील घटक पक्ष सांगा.

अ. संघटना काँग्रेस, जनसंघ, भारतीय लोकदल, समाजवादी पक्ष

ब. संघटना काँग्रेस, जनसंघ, जनता दल (एस), भारतीय लोकदल

क. संघटना काँग्रेस, जनसंघ, जनता दल (एस), समाजवादी दल

ड. लोकतांत्रीक दल, जनसंघ, जनता दल (एस), भारतीय लोकदल

(1) फक्त अ बरोबर (2) ब आणि क बरोबर

(3) फक्त ड बरोबर (4) अ, क, ड बरोबर आहेत

State the component parties in the formation of Janata Party.

A. Syndicate Congress, Jansangh, Bharatiya Lokdal, Samajwadi Party

B. Syndicate Congress, Jansangh, Janata Dal(s), Bharatiya Lokdal

C. Syndicate Congress, Jansangh, Janata Dal(s), Samajwadi Dal

D. Loktantrik Dal, Jansangh, Janata Dal(s), Bharatiya Lokdal

(1) Only A is correct (2) B and C are correct

(3) Only D is correct (4) A, C and D are correct

---

42. खालीलपैकी कोणत्या निवडणूक सुधारणा, 1996 नंतर झाल्या आहेत ?

अ. टपाल मतपत्रिकेद्वारे (पोस्टल बॅलेट) मतदान

ब. मतदार याद्यांचा मोफत पुरवठा

क. मतदानाच्या दिवशी कर्मचाऱ्यांना सुट्टी

ड. शस्त्रास प्रतिबंध

इ. प्रॉक्सीद्वारे मत देण्याची सुविधा

(1) फक्त क, ड, इ (2) फक्त अ, ब, क, ड

(3) फक्त क, ड, ब (4) फक्त अ, ब, इ

Which of the following electoral reforms have been made after 1996 ?

A. Voting through postal ballot

B. Free supply of electoral roll

C. Holiday to employees on the polling day

D. Prohibition of arms

E. Facility to opt to vote through proxy

(1) Only C, D, E (2) Only A, B, C, D

(3) Only C, D, B (4) Only A, B, E

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

A

43. VVPAT बाबत अयोग्य विधान ओळखा.

(1) 2013 मध्ये VVPAT चा उपयोगाबाबत कायद्यामध्ये सुधारणा करण्यात आली.

(2) 2013 मध्ये नोकसेन विधानसभा मतदारसंघाच्या पोट निवडणुकीत VVPAT चा पहिल्यांदा उपयोग करण्यात आला.

(3) VVPAT सह EVM हे मतदान प्रणालीची अचूकता व पारदर्शकता सुनिश्चित करते.

(4) 2014 च्या लोकसभा निवडणूकीत देशातील निवडक 10 लोकसभा मतदारसंघात VVPAT चा उपयोग करण्यात आला होता.

Select the incorrect statement about VVPAT.

(1) The law for using VVPATs was amended in 2013.

(2) VVPAT were first used in bye-election to the Noksen Legislative Assembly Constituency in 2013.

(3) EVMs with VVPAT ensure the accuracy and transparency of the voting system.

(4) VVPAT were used in 10 selected Parliamentary Constituencies in the country in 2014 Lok Sabha election.

---

44. अयोग्य विधान ओळखा.

अ. तारकुंडे समिती 1974 मध्ये नियुक्त करण्यात आली होती.

ब. तारकुंडे समितीने आपला अहवाल 1975 मध्ये सादर केला.

क. तारकुंडे समिती ही संसदेची अधिकृत समिती होती.

(1) फक्त अ (2) फक्त ब

(3) फक्त क (4) यापैकी नाही

Select the incorrect statement.

A. Tarkunde Committee was appointed in 1974.

B. Tarkunde Committee submitted its report on 1975.

C. Tarkunde Committee was a official committee of Parliament.

(1) Only A (2) Only B

(3) Only C (4) None of these

45. भारतीय केंद्रीय निवडणूक आयोगाच्या खालील मुख्य निवडणूक आयुक्तांचा क्रम त्यांच्या कार्यकालानुसार लावा.

(1) टी. एस. कृष्णमूर्ती – एस. वाय. कुरेशी – एन. गोपालस्वामी – एम. एस. गिल

(2) एस. वाय. कुरेशी – एन. गोपालस्वामी – एम. एस. गिल – टी. एस. कृष्णमूर्ती

(3) एन. गोपालस्वामी – टी. एस. कृष्णमूर्ती – एस. वाय. कुरेशी – एम. एस. गिल

(4) एम. एस. गिल – टी. एस. कृष्णमूर्ती – एन. गोपालस्वामी – एस. वाय. कुरेशी

Arrange the following Chief Election Commissioners of the Central Election Commission of India according to their tenure.

(1) T. S. Krishnamurthy – S. Y. Qureshi – N. Gopalaswami – M. S. Gill

(2) S. Y. Qureshi – N. Gopalaswami – M. S. Gill – T. S. Krishnamurthy

(3) N. Gopalaswami – T. S. Krishnamurthy – S. Y. Qureshi – M. S. Gill

(4) M. S. Gill – T. S. Krishnamurthy – N. Gopalaswami – S. Y. Qureshi

---

46. सर्व शिक्षा अभियानाबाबत योग्य कथने ओळखा.

अ. सर्व शिक्षा अभियान हे 2001 – 2002 मध्ये प्रारंभ करण्यात आले.

ब. सर्व शिक्षा अभियानाचा उद्देश उपयुक्त व योग्य प्राथमिक शिक्षण उपलब्ध करून देणे, असा आहे.

क. 'बेटी बचाओ – बेटी पढ़ाओ' हे सर्व शिक्षा अभियानाचे घोषवाक्य आहे.

(1) फक्त अ, ब (2) फक्त अ, क

(3) फक्त ब, क (4) वरीलपैकी सर्व

Select the correct statements about Sarva Shiksha Abhiyan.

A. Sarva Shiksha Abhiyan has been launched in 2001 – 2002.

B. Sarva Shiksha Abhiyan aims to provide useful and relevant elementary education.

C. Slogan of Sarva Shiksha Abhiyan is 'Beti Bachao – Beti Padhao'.

(1) Only A, B (2) Only A, C

(3) Only B, C (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

47. ई–पाठशालाची संसाधने ही ______________ या भाषांमध्ये उपलब्ध आहेत.

अ. मराठी

ब. मलयालम

क. तेलगू

ड. हिंदी

इ. इंग्रजी

फ. उर्दू

(1) फक्त अ, ब, इ
(2) फक्त अ, ड, इ
(3) फक्त ब, क, ड
(4) फक्त ड, इ, फ

The resources of E-pathshala are available in ______________ languages.

A. Marathi

B. Malayalam

C. Telugu

D. Hindi

E. English

F. Urdu

(1) Only A, B, E
(2) Only A, D, E
(3) Only B, C, D
(4) Only D, E, F

---

48. भारतातील उच्च शिक्षणासमोरील आव्हाने कोणती आहेत ?

अ. निकृष्ट दर्जाच्या संस्थांची संख्यावाढ.

ब. व्यावसायिक अभ्यासक्रमावर कमी लक्ष.

क. मंद गतीने मंजुरी आणि निधीचा कमी वापर.

ड. शिक्षणामध्ये माहिती तंत्रज्ञानाचा उपयोग.

(1) फक्त ब, क, ड
(2) फक्त अ, क, ड
(3) फक्त अ, ब, क
(4) वरीलपैकी सर्व

What are the challenges before Higher Education in India ?

A. Mushrooming of low quality institutes.

B. Less focus on vocational courses.

C. Slow sanction and under-utilization of funds.

D. Use of information technology in education.

(1) Only B, C, D
(2) Only A, C, D
(3) Only A, B, C
(4) All of the above

---

49. शैक्षणिक तंत्रज्ञानाच्या उद्देशासंदर्भात खालील विधान/विधानांपैकी चूक आणि बरोबर विधान/विधाने ओळखा.

अ. शिक्षणाचा खर्च कमी करणे.

ब. अध्ययन प्रक्रिया अर्थपूर्ण करणे.

क. नवीन किंवा जुन्या तंत्रांचा पूर्वग्रहरहित दृष्टिकोणातून वापर करणे.

ड. शिक्षण प्रक्रियेचा वेग वाढविणे.

(1) ब, क, ड बरोबर आहे आणि अ चूक आहे

(2) ब, ड बरोबर आहे आणि अ, क चूक आहे

(3) अ, ब, ड बरोबर आहे आणि क चूक आहे

(4) अ, ब, क आणि ड बरोबर आहे

Identify the correct and incorrect statement/s from the following regarding the purpose of educational technology.

A. To reduce the cost of education.

B. To make the learning process meaningful.

C. To use new or old techniques without bias.

D. To increase the speed of education process.

(1) B, C, D are correct and A is incorrect

(2) B, D are correct and A, C are incorrect

(3) A, B, D are correct and C is incorrect

(4) A, B, C and D are correct

---

50. खालीलपैकी अयोग्य कथन ओळखा.

(1) स्वयम हे भारत सरकारद्वारे विकसित केलेले राष्ट्रीय MOOC चे पोर्टल आहे.

(2) स्वयम अंतर्गत 7 राष्ट्रीय समन्वयकांची नियुक्ती करण्यात आली आहे.

(3) NPTEL ऑनलाईन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम हे स्वयम अभ्यासक्रमांपेक्षा वेगळे आहेत.

(4) NPTEL हे स्वयम चे अभियांत्रिकीसाठी अधिकृत राष्ट्रीय समन्वयक आहे.

Select the incorrect statement from the following.

(1) SWAYAM is the National MOOC's Portal being developed by Govt. of India.

(2) Seven National Co-ordinators have been appointed under SWAYAM.

(3) NPTEL online certification courses are different from SWAYAM courses.

(4) NPTEL is the official SWAYAM National Co-ordinator for engineering.

---

51. योग्य कथने ओळखा.

अ. अल्पसंख्यांक शैक्षणिक संस्थासाठी राष्ट्रीय आयोगाची स्थापना 11 डिसेंबर, 2006 रोजी झाली.

ब. अल्पसंख्यांक शैक्षणिक संस्थासाठी राष्ट्रीय आयोगाचे अध्यक्ष न्यायमूर्ती नरेंद्र कुमार जैन होते.

क. अल्पसंख्यांक शैक्षणिक संस्थासाठी राष्ट्रीय आयोगाचे सदस्य डॉ. शाहिद अख्तर व डॉ. जसपाल सिंह होते.

(1) फक्त अ, ब (2) फक्त अ, क (3) फक्त ब, क (4) वरीलपैकी सर्व

Select the correct statements.

A. The National Commission for Minority Educational Institutions was established on 11 December, 2006.

B. Justice Narendra Kumar Jain was Chairman of National Commission for Minority Educational Institutions.

C. Dr. Shahid Akhtar and Dr. Jaspal Singh were members of National Commission for Minority Educational Institutions.

(1) Only A, B (2) Only A, C (3) Only B, C (4) All of the above

---

52. भारतातील राजकीय पक्षाच्या निर्मितीमधील सामाजिक घटकांसंदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

अ. भारतीय रिपब्लिकन पक्ष हा सामाजिक जाणिवेतून निर्माण झालेला आहे.

ब. बहुजन समाज पक्ष हा सामाजिक जाणिवेतून निर्माण झालेला आहे.

क. भारतात सामाजिक विचारसरणीवर आधारित राजकीय पक्षांची संख्या नगण्य आहे.

ड. राजकीय पक्षाकडून सामाजिक समता, न्याय, बंधुभाव या मुल्यांचा पाठपुरावा केला जातो.

(1) अ, क आणि ड (2) अ, ब, क आणि ड

(3) ब, क आणि ड (4) अ, ब आणि क

Which of the following statement/s is/are correct with respect to the social components in the formation of the political party in India ?

A. The Indian Republican Party is formed with the social consciousness.

B. Bahujan Samaj Party is formed with the social consciousness.

C. India has negligible number of political parties based on social ideology.

D. Social equality, justice, fraternity values are followed by the political parties.

(1) A, C and D (2) A, B, C and D

(3) B, C and D (4) A, B and C

---

53. 1989 ते 2004 या काळातील लोकसभा निवडणुकीमध्ये भारतीय साम्यवादी पक्ष (मार्क्सवादी) ला प्राप्त झालेल्या जागांचा निवडणूक वर्षानुसार उतरता क्रम लावा.

(1) 1989 – 1991 – 1999 – 2004
(2) 1991 – 1989 – 2004 – 1999
(3) 2004 – 1991 – 1989 – 1999
(4) 1999 – 2004 – 1991 – 1989

Arrange the winning seats in descending order according to the Election year won by the Indian Communist Party (Marxist) in the Lok Sabha elections from 1989 to 2004.

(1) 1989 – 1991 – 1999 – 2004
(2) 1991 – 1989 – 2004 – 1999
(3) 2004 – 1991 – 1989 – 1999
(4) 1999 – 2004 – 1991 – 1989

---

54. खालीलपैकी योग्य कथने ओळखा.

अ. पंडित नेहरूंनी 1952, 1957, 1962 च्या सार्वत्रिक निवडणूकीत भारतीय राष्ट्रीय कांग्रेसला सलगपणे बहुमत मिळवून दिले.

ब. कांग्रेसच्या वर्चस्वाला पहिले गंभीर आव्हान 1967 मध्ये आले, जेव्हा संयुक्त विरोधी पक्षाने हिंदी पट्ट्यातील अनेक राज्यांवर नियंत्रण मिळवले.

क. इंदिरा गांधीना गरीबी हटाओचा नारा देवून अमेरिकेशी घनिष्ठ संबंध विकसित करायचे होते.

(1) फक्त ब, क
(2) फक्त अ, क
(3) फक्त अ, ब
(4) वरीलपैकी सर्व

Select the correct statements from the following.

A. Pandit Nehru led the Indian National Congress to consecutive majorities in the General Election of 1952, 1957, 1962.

B. The first serious challenge to the dominance of the Congress came in 1967 when a united opposition party won control over several States in Hindi Belt.

C. Indira Gandhi raised slogan Garibi Hatao to develop closer ties with U.S.A.

(1) Only B, C
(2) Only A, C
(3) Only A, B
(4) All of the above

---

55. समाजवादी कांग्रेस पक्षाबाबत खालीलपैकी अयोग्य विधान ओळखा.

(1) समाजवादी कांग्रेसने 1980 च्या लोकसभा निवडणूकीत 1 जागा जिंकली.

(2) समाजवादी कांग्रेसने 1984 च्या लोकसभा निवडणूकीत 3 जागा जिंकल्या.

(3) समाजवादी कांग्रेसने 1980 च्या महाराष्ट्र विधानसभा निवडणूकीत 47 जागा जिंकल्या.

(4) समाजवादी कांग्रेसने 1985 च्या महाराष्ट्र विधानसभा निवडणूकीत 54 जागा जिंकल्या.

Select the incorrect statement from the following about Samajwadi Congress Party.

(1) Samajwadi Congress won 1 seat in 1980 Lok Sabha Election.

(2) Samajwadi Congress won 3 seats in 1984 Lok Sabha Election.

(3) Samajwadi Congress won 47 seats in Maharashtra Legislative Assembly Election, 1980

(4) Samajwadi Congress won 54 seats in Maharashtra Legislative Assembly Election, 1985

---

56. भाषण व अभिव्यक्ति स्वातंत्र्यावरील बंधने खालीलपैकी कोणती आहेत ?

अ. धार्मिक विचार

ब. सभ्यता किंवा नैतिकता

क. बदनामी

ड. न्यायालयाचा अवमान

इ. राजकीय नेतृत्व

(1) फक्त ब, क, ड (2) फक्त अ, क, ड

(3) फक्त अ, ड, इ (4) वरीलपैकी सर्व

What are the restrictions on the exercise of the freedom of speech and expression ?

A. Religious thought

B. Decency or morality

C. Defamation

D. Contempt of Court

E. Political leadership

(1) Only B, C, D (2) Only A, C, D

(3) Only A, D, E (4) All of the above

57. जोड्या लावा.

'अ' (योजना)	'ब' (वर्ष)
अ. उन्नत भारत अभियान	i. सप्टेंबर, 2015
ब. राष्ट्रीय संस्थात्मक रँकिंग फ्रेमवर्क	ii. ऑक्टोबर, 2015
क. उच्चतर अविष्कार योजना	iii. नोव्हेंबर, 2014
ड. इम्प्रिंट	iv. नोव्हेंबर, 2015

	अ	ब	क	ड
(1)	iii	i	ii	iv
(2)	iii	ii	iv	i
(3)	i	ii	iii	iv
(4)	i	iv	iii	ii

Match the pairs.

'A' (Scheme)	'B' (Year)
A. Unnat Bharat Abhiyan	i. September, 2015
B. National Institutional Ranking Framework	ii. October, 2015
C. Uchchatar Avishkar Yojana	iii. November, 2014
D. IMPRINT	iv. November, 2015

	A	B	C	D
(1)	iii	i	ii	iv
(2)	iii	ii	iv	i
(3)	i	ii	iii	iv
(4)	i	iv	iii	ii

---

58. अहिल्याबाई होळकर मोफत एस.टी. प्रवास योजनेबाबत अयोग्य विधान ओळखा.

अ. अहिल्याबाई होळकर मोफत एस. टी. प्रवास योजना ही 1996 – 97 मध्ये सुरू करण्यात आली होती.
ब. वरील योजनेचे लाभार्थी हे वर्ग V ते XII वर्गातील विद्यार्थिनी आहेत.
क. वरील योजनेसाठी शाळेत 50% उपस्थिती आवश्यक आहे.

(1) फक्त अ (2) फक्त ब
(3) फक्त क (4) यापैकी नाही

Select the incorrect statement about Ahilyabai Holkar Free ST Travel Scheme.

A. Ahilyabai Holkar Free ST Travel Scheme was started on 1996 – 97.
B. The beneficiary of above Scheme is girl student of Std. V to XII.
C. The 50% attendance in school is necessary for above Scheme.

(1) Only A (2) Only B
(3) Only C (4) None of these

---

59. राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाने (2009) ज्ञान प्रारूपाच्या ____________ प्रमुख क्षेत्रांवर लक्ष केंद्रीत केले आहे.

अ. ज्ञानास प्रवेश

ब. ज्ञानाची निर्मिती

क. ज्ञानाची उपाययोजना

ड. ज्ञानाचा विस्तार

(1) फक्त अ, ब, ड
(2) फक्त अ, क, ड
(3) फक्त अ, ब, क
(4) वरीलपैकी सर्व

The National Knowledge Commission (2009) have focussed on key areas of knowledge paradigm are

A. Access to knowledge
B. Knowledge creation
C. Knowledge application
D. Knowledge extension

(1) Only A, B, D
(2) Only A, C, D
(3) Only A, B, C
(4) All of the above

---

60. एकलव्य मॉडेल निवासी शाळेबाबत खालीलपैकी योग्य कथने ओळखा.

अ. ही योजना 1998 मध्ये सुरू करण्यात आली.

ब. 2000 साली पहिली शाळा महाराष्ट्रात सुरू करण्यात आली.

क. ती आदिवासी विद्यार्थ्यांसाठी उत्कृष्ट संस्था म्हणून कार्यरत आहे.

(1) फक्त अ, ब
(2) फक्त ब, क
(3) फक्त अ, क
(4) वरीलपैकी सर्व

Select the correct statements about Eklavya Model Residential Schools.

A. This Scheme was started in 1998.

B. First School was started in 2000 in Maharashtra.

C. It has been functioning as institutions of excellence for tribal students.

(1) Only A, B
(2) Only B, C
(3) Only A, C
(4) All of the above

---

61. खालीलपैकी अयोग्य कथन/ने ओळखा.

अ. परिसिमन आयोगाने दिलेल्या आदेशांना कोणत्याही न्यायालयात आव्हान देता येते.

ब. निवडणूक विवादांच्या निकालासाठी न्यायाधिकरण स्थापन करण्याचा अधिकार (संसद किंवा राज्य विधिमंडळला) अनुच्छेद 323 बी नुसार आहे.

(1) कथन अ चुकीचे आहे

(2) कथन ब चुकीचे आहे

(3) कथने अ व ब चुकीचे आहे

(4) यापैकी नाही

Select the incorrect statement/s from the following.

A. Orders issued by the delimitation commission can be challenged in any court.

B. Article 323 B empowers the appropriate legislation (Parliament or State Legislature) to establish a tribunal for adjudication of election disputes.

(1) Statement A is incorrect

(2) Statement B is incorrect

(3) Both statements A and B are incorrect

(4) None of these

---

62. खालीलपैकी अयोग्य विधान ओळखा.

(1) राज्यातील पंचायती व नगरपालिकांच्या निवडणूका राज्य निवडणूक आयोग घेत असते.

(2) 1988 च्या 61 व्या घटनादुरुस्ती कायद्याने मतदानाचे वय 21 वरून 18 वर्षे करण्यात आले.

(3) 1991 मध्ये निवडणूक आयोगाने पहिल्यांदा प्रभावीपूर्ण आदर्श आचारसंहितेचा उपयोग केला.

(4) एल. चंद्रकुमार विरुद्ध युनियन ऑफ इंडिया (1997) मध्ये अनुच्छेद 332 B चे पोटकलम 3 (d) हे असंविधानीक घोषित करण्यात आले.

Select the incorrect statement from the following.

(1) State Election Commission deals with elections to the Panchayats and Municipalities in the State.

(2) 61st Amendment Act 1988 has reduced the voting age from 21 to 18 years.

(3) The Election Commission first effectively put to use the model code of conduct in 1991.

(4) In L. Chandrakumar Vs Union of India (1997), Clause 3 (d) of Article 332 B was declared as unconstitutional.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

63. खालीलपैकी कोणते इलेक्ट्रॉनिक मतदान यंत्राचे फायदे आहेत ?

अ. छपाईची किंमत कमी करते

ब. कागदाचे प्रमाण कमी करते

क. पारंपरिक पद्धतीपेक्षा मोजणी प्रक्रिया जलद असते

ड. मशीनवरील अवलंबित्व कमी करते

इ. मतदान टक्केवारीत वाढ करते

(1) फक्त अ, ब, क, इ
(2) फक्त ब, ड, इ
(3) फक्त क, ड, अ
(4) फक्त अ, ब, क

Which of the following are the advantages of Electronic Voting Machines ?

A. Reduces cost of printing
B. Reduces quantity of paper
C. Counting process faster than traditional method
D. Reduces dependency on machines
E. Enhances voting percentage

(1) Only A, B, C, E
(2) Only B, D, E
(3) Only C, D, A
(4) Only A, B, C

---

64. भारतातील दबाव गटाबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत ?

अ. समान हितसंबंध असणाऱ्या लोकांचा दबाव गट निर्माण होत असतो.

ब. दबाव गट ही एक अराजकीय संघटना असते.

क. दबाव गटातील सदस्य राजकारणापासून पूर्णपणे अलिप्त नसतात. कोणत्या ना कोणत्या राजकीय पक्षाचे ते सदस्य असतात.

ड. दबाव गटाचे कार्यक्षेत्र हे अमर्यादीत असते.

(1) अ आणि ब योग्य आहेत
(2) अ, ब आणि क योग्य आहेत
(3) अ, ब, क आणि ड योग्य आहेत
(4) यापैकी नाही

Which of the following statements is/are true about pressure groups in India ?

A. Pressure groups are formed by people with common interests.
B. Pressure group is non-political organization.
C. The members of the pressure group are not completely aligned from politics. They are member of one party or the other.
D. The scope of the pressure group is unlimited.

(1) A and B are correct
(2) A, B and C are correct
(3) A, B, C and D are correct
(4) None of these

---

65. महिला आरक्षणासंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. लोकसभा आणि सर्व राज्यांच्या विधानसभांमध्ये महिलांसाठी राखीव जागा असाव्यात या संबंधीचे विधेयक युपीए – I शासनाने मे 2008 मध्ये मांडले होते.

ब. महिला आरक्षण विधेयक पुनर्मांडणीनंतर राज्यसभेने 9 मार्च 2010 रोजी मंजूर केले.

क. सदरहू विधेयकावर लोकसभेत कधीही मतदान झाले नाही.

ड. सदरहू विधेयकाचा प्रमुख उद्देश महिलांसाठी लोकसभेत आणि सर्व राज्यांच्या विधानसभांमध्ये 50 टक्के जागा राखीव असाव्यात हा होता.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

(1) अ, ब आणि क

(2) ब, क आणि ड

(3) अ आणि ड

(4) वरीलपैकी सर्व

Consider the following statements about Women's Reservation.

A. UPA – I Government introduced the bill to reserve seats for women in Lok Sabha and all State Legislative Assemblies in May 2008.

B. After its reintroduction, the Women's Reservation Bill was passed by Rajya Sabha on March 9, 2010.

C. The bill was never voted in the Lok Sabha.

D. The main aim of this bill was to reserve 50 percent seats in Lok Sabha and all State Legislative Assemblies for women.

Which of the statements given above are correct ?

(1) A, B and C

(2) B, C and D

(3) A and D

(4) All of the above

66. योग्य कथने ओळखा.

अ. मुंबई प्रांताच्या विधानसभा निवडणूक 1937 मध्ये स्वतंत्र मजुर पक्षाने 13 जागा जिंकल्या होत्या.

ब. शेड्यूल कास्ट फेडरेशनची स्थापना 1940 मध्ये डॉ. बी. आर. आंबेडकर यांनी केली.

क. शेड्यूल कास्ट फेडरेशनने लोकसभा निवडणूक 1957 मध्ये 6 जागा जिंकल्या होत्या.

(1) फक्त अ, ब (2) फक्त ब, क
(3) फक्त अ, क (4) यापैकी सर्व

Select the correct statements.

A. Independent Labour Party won 13 seats in Legislative Assembly Election, 1937 of Mumbai (Bombay) Province.

B. Scheduled Caste Federation was established in 1940 by Dr. B. R. Ambedkar.

C. Scheduled Caste Federation won 6 seats in Lok Sabha Election, 1957.

(1) Only A, B (2) Only B, C
(3) Only A, C (4) All of these

---

67. खालीलपैकी कोणत्या राजकीय पक्षांची स्थापना 1997 मध्ये झाली होती ?

अ. झोरम नॅशनॅलिस्ट पार्टी

ब. राष्ट्रीय जनता दल

क. बिजू जनता दल

ड. आसाम गण परिषद

इ. लोक जन शक्ति पार्टी

(1) फक्त अ, ड, इ (2) फक्त ब, क, इ
(3) फक्त क, ड, इ (4) फक्त अ, ब, क

Which of the following political parties were formed in 1997 ?

A. Zoram Nationalist Party

B. Rashtriya Janata Dal

C. Biju Janata Dal

D. Assam Gan Parishad

E. Lok Janshakti Party

(1) Only A, D, E (2) Only B, C, E
(3) Only C, D, E (4) Only A, B, C

68. भारतीय निवडणूक सुधारणा समिती आणि त्याचे स्थापना वर्ष यांची/यांच्या खालीलपैकी चूकीच्या जोड्या ओळखा.

अ. संथानम समिती – 1964

ब. वांछू समिती – 1971

क. दिनेश गोस्वामी समिती – 1990

ड. तारकुंडे समिती – 1973

(1) अ आणि ड (2) ब आणि क (3) ब आणि ड (4) अ आणि क

Identify the following incorrect pairs about the Election Reform Committee of India and its year of establishment.

A. Santhanam Committee – 1964

B. Wanchoo Committee – 1971

C. Dinesh Goswami Committee – 1990

D. Tarkunde Committee – 1973

(1) A and D (2) B and C (3) B and D (4) A and C

---

69. 2014 च्या महाराष्ट्र विधानसभा निवडणूकीच्या तुलनेत 2019 च्या विधानसभा निवडणूकीमध्ये कोणत्या राजकीय पक्षाने मिळालेल्या मतांच्या टक्क्यांमध्ये वाढ केली आहे ?

(1) भारतीय जनता पक्ष

(2) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष

(3) शिवसेना

(4) वरीलपैकी कोणीही नाही

Which political party increased vote share percentage in last Maharashtra Assembly Election, 2019 as compared to Assembly Election, 2014 ?

(1) Bharatiya Janata Party

(2) Nationalist Congress Party

(3) Shivsena

(4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

70. कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया बाबत योग्य कथने ओळखा.

अ. कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया ची स्थापना 26 डिसेंबर 1925 रोजी झाली.

ब. भा.क.प. नेते अचुता मेनन 1957 मध्ये केरळचे मुख्यमंत्री झाले.

क. ई. एम. एस. नंबुद्रीपाद व बी. टी. रणदिवे हे भा.क.प.चे नेते होते.

(1) फक्त अ व ब
(2) फक्त ब व क
(3) फक्त अ व क
(4) वरील सर्व

Select the correct statements about Communist Party of India.

A. Communist Party of India was established on 26 December 1925.

B. In 1957, the CPI leader Achutha Menon became Chief Minister of Kerala.

C. EMS Namboodripad and B. T. Randive was leaders of CPI.

(1) Only A and B
(2) Only B and C
(3) Only A and C
(4) All of the above

---

71. जिल्हाधिकारी यांचे अधिकार व कार्ये या बाबतीत चूकीचे विधान ओळखा.

(1) ते जिल्हा जनगणना अधिकारी असतात

(2) ते संसदीय मतदारसंघासाठी निवडणूक अधिकारी असतात

(3) ते संकटकालीन आपत्ती व्यवस्थापनाचे प्रमुख असतात

(4) आवश्यक तसेच अनावश्यक वस्तुंचा नागरी पुरवठा सुनिश्चित करणे ही त्यांची जबाबदारी असते

State the wrong statements with regard to the powers and functions of the District Collector.

(1) He acts as a district census officer

(2) He acts as the returning officer for the election to Parliamentary Constituency

(3) He acts as a chief of disaster management during crisis.

(4) He is responsible for ensuring the civil supply of essential and non-essential commodities

72. अभ्यासक व त्यांनी नव लोक व्यवस्थापन या संज्ञेकरीता उपयोगात आणलेल्या संज्ञा यांच्या योग्य जोड्या जुळवा.

अभ्यासकाचे नाव		**उपयोगात आणलेल्या संज्ञा**	
a.	ख्रिस्तोफर हुड	e.	प्रबंधनवाद
b.	लॅन व रोसेनब्लूम	f.	नव लोक व्यवस्थापन
c.	ओसबोर्न व गएब्लेर	g.	उद्योजकीय किंवा पुनर्शोधीत शासन
d.	ख्रिस्तोफर पोलीट	h.	लोकप्रशासनाचा बाजाराधारीत दृष्टिकोन

(1) a – f, b – h, c – g, d – e

(2) a – g, b – f, c – h, d – e

(3) a – h, b – e, c – g, d – f

(4) a – e, b – f, c – h, d – g

Match the pairs with scholars and they used the terms for New Public Management.

Name of the scholar		**Terms used**	
a.	Christopher Hood	e.	Managerialism
b.	Lan and Rosenbloom	f.	New Public Management
c.	Osborne and Gaebler	g.	Entrepreneurial Government or Reinventing Government
d.	Christopher Pollitt	h.	Market based approach to Public Administration

(1) a – f, b – h, c – g, d – e

(2) a – g, b – f, c – h, d – e

(3) a – h, b – e, c – g, d – f

(4) a – e, b – f, c – h, d – g

73. वर्तनवादी दृष्टीकोनासंदर्भात खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

a. ते मानवी वर्तनाचा शास्त्रीय अभ्यास करण्याशी संबंधीत आहे

b. वर्तनवादी अभ्यासाची सुरुवात चेस्टर बर्नार्ड या अभ्यासकाने केली त्यानंतर हर्बर्ट सायमनने ती विकसित केली

c. या संदर्भातील वाङ्मय/साहित्य हे वर्णनात्मक आहे, निदेशात्मक नाही

d. हा दृष्टीकोन अनौपचारिक संबंध आणि संप्रेषण आकृती बंधावर भर देते.

(1) (a), (b), (c) आणि (d) विधाने योग्य आहेत

(2) (a), (b) आणि (d) विधाने योग्य आहेत

(3) (a), (c) आणि (d) विधाने योग्य आहेत

(4) (a) आणि (b) विधाने योग्य आहेत

Which of the following statements are correct about the behavioural approach ?

a. It is concerned with the scientific study of human behaviour.

b. It was started by Chester Bernard and later developed by Herbert Simon.

c. Its literature is mostly descriptive, not prescriptive

d. It stresses on informal relations and communication patterns

(1) (a), (b), (c) and (d) statements are correct

(2) (a), (b) and (d) statements are correct

(3) (a), (c) and (d) statements are correct

(4) (a) and (b) statements are correct

74. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने चूकीचे आहे/आहेत ?

अ. 1793 मध्ये लॉर्ड कॉर्नवॉलिसद्वारे लोक (नागरी) सेवांची पुनर्रचना केली गेली.

ब. लॉर्ड वेलस्लीद्वारे 1806 मध्ये कनिष्ठ अधिकाऱ्यांसाठी नोकरीपूर्वीच्या काळातील प्रशिक्षण देण्यासाठी कलकत्ता येथे हेलेबरी महाविद्यालय (Haileybury College) स्थापन करण्यात आले.

क. 1853 मध्ये ईस्ट इंडिया कंपनीने भारतातील करारबद्ध नागरी सेवेचे अगदीच आगळेवेगळे असे वैशिष्ट्य स्विकारले.

ड. भारतीय नागरी सेवा अधिनियम, 1861 द्वारे 'भारतीय नागरी सेवा' नामकरणास वैधानिक मान्यता दिली गेली.

(1) अ, ब आणि क

(2) केवळ ब

(3) क आणि ड

(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which one of the following statement/s is/are incorrect ?

A. In 1793 reorganisation of public services was made by Lord Cornwallis.

B. In 1806 Haileybury College was established in Kolkata by Lord Wellesley to give pre-service training to junior officers.

C. In 1853, the East India Company accepted the most distinctive feature of the covenanted civil service in India.

D. The nomenclature 'Indian Civil Service' was given statutory recognition by the Indian Civil Service Act of 1861.

(1) A, B and C

(2) B Only

(3) C and D

(4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

75. 'भारतीय लोक प्रशासन संस्थे' संदर्भात खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ?

अ. पॉल एच. ॲपलबी यांच्या शिफारशीनुसार ही संस्था 1954 मध्ये नवी दिल्ली येथे स्थापण्यात आली.

ब. ही संस्था पूर्णत: शासकीय आहे.

क. ही संस्था केवळ केन्द्र शासनामधील अधिकाऱ्यांसाठी उजळणी अभ्यासक्रम (Refresher Courses) आयोजित करते.

ड. ही संस्था विद्यापीठातील अध्यापकांसाठी 'लोक प्रशासन' विषयावरील अल्पावधीच्या अभ्यासक्रमाचे देखील आयोजन करते.

(1) वरील सर्व (2) अ आणि ड (3) ब आणि क (4) अ, ब आणि ड

Which of the following statements regarding 'Indian Institute of Public Administration' are true ?

A. It was setup in New Delhi in 1954 on the recommendation of Paul H. Appleby.

B. It is fully governmental body.

C. It organised refresher courses only for the officers of central government.

D. It also organised short-term courses for university teachers in 'Public Administration'.

(1) All of the above (2) A and D (3) B and C (4) A, B and D

---

76. पुढीलपैकी कोणते यशदाचे उद्दिष्ट्य नाही ?

(1) राज्य सरकारच्या आर्थिक आणि सामाजिक क्रियाकलापाच्या विकासासाठी एक प्रमुख साधन म्हणून आधुनिक व्यवस्थापन विज्ञानाचा प्रचार करणे

(2) व्यवस्थापन विज्ञानाच्या वापरामध्ये व्यक्ती, संघटना आणि संस्थाना प्रोत्साहन देणे, मदत करणे आणि त्याचे समर्थन करणे

(3) विकास आणि लोक प्रशासनामध्ये सल्लागार सेवा प्रदान करणे

(4) मानवी संसाधनासंबंधीची माहिती संकलित करणारी सर्वोच्च संस्था म्हणून सेवा प्रदान करणे

Which of the following is not the objective of Yashada ?

(1) To promote modern management science as a major instrument for development of economic and social activities of the State Government

(2) To foster, assist and support individuals, organisations and institution in the use of management science

(3) To provide consultancy services in development and public administration

(4) To serve as the apex institute for the collection of information regarding human resources

---

77. पुढीलपैकी कोणते एक धोरण मूल्यमापनाचे तंत्र नाही ?
(1) सामग्री संकलन
(2) प्रश्न आणि वाद विवाद
(3) अर्थसंकल्पीय प्रक्रिया
(4) समितीच्या सुनावण्या आणि तपासणी

Which of the following is not a technique for policy evaluation ?
(1) Collection of data
(2) Questions and debates
(3) Budgetary process
(4) Committee hearings and investigations

78. ई–शासन प्रणालीमध्ये हे समाविष्ट आहे
a. कमी खर्च, कार्यक्षमता आणि सेवांची गुणवत्ता
b. नागरिक आणि शासन यांच्यातील अधिक प्रभावी संबंध
c. जाणीवपूर्वक समन्वय
d. पारदर्शकता आणि उत्तरदायित्व यांची सुविधा
(1) (a), (b) आणि (c)
(2) (a), (b) आणि (d)
(3) (a) आणि (b)
(4) (a), (b), (c) आणि (d)

E-government system include
a. Lower costs, efficiency and quality of services
b. More effective linkages between citizens and government
c. Deliberate coordination
d. Facilitated transparency and accountability
(1) (a), (b) and (c)
(2) (a), (b) and (d)
(3) (a) and (b)
(4) (a), (b), (c) and (d)

79. खालीलपैकी कोणत्या समितीने सेवा प्रशिक्षण कार्यक्रमात मोठ्या बदलांची शिफारस केली आहे जो आता मध्य–करिअर प्रशिक्षण कार्यक्रम म्हणून दिला जात आहे ?
(1) किरण अग्रवाल समिती
(2) वाय. के. अलघ समिती
(3) आर. व्ही. व्ही. अय्यर समिती
(4) सुरेन्द्रनाथ समिती

Which of the following Committee recommended major changes in the in-service training programme which is now being imparted as mid-career training programme ?
(1) Kiran Aggarwal Committee
(2) Y. K. Alagh Committee
(3) R. V. V. Ayyar Committee
(4) Surindranath Committee

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

80. जोड्या लावा :

	यादी – I		यादी – II
a.	सीड पार्क	i.	मुंबई
b.	मिल्क प्रोजेक्ट	ii.	पालघर
c.	पशुधन प्रजनन प्रशिक्षण केंद्र	iii.	जालना
d.	आरे मिल्क कॉलनी	iv.	दापचारी

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	ii	iii	iv	i
(3)	iii	iv	ii	i
(4)	iv	iii	ii	i

Match the following :

	List – I		List – II
a.	Seed Park	i.	Mumbai
b.	Milk Project	ii.	Palghar
c.	Livestock Breeding Training Centre	iii.	Jalana
d.	Aarey Milk Colony	iv.	Dapchari

	a	b	c	d
(1)	i	ii	iii	iv
(2)	ii	iii	iv	i
(3)	iii	iv	ii	i
(4)	iv	iii	ii	i

81. खालीलपैकी कोणते विधान चूकीचे आहे ?

(1) लाल बहादूर शास्त्री राष्ट्रीय प्रशासन अकादमी, मसूरी द्वारे जे पायाभूत अभ्यासक्रम आणि उजळणी अभ्यासक्रम (Foundational and Refresher Courses) आयोजित केले जातात ते भारतीय प्रशासकीय सेवेचे प्रवेशपूर्व प्रशिक्षणाचे (Pre-entry training) उदाहरण आहे.

(2) आयकर अधिकारी अथवा वाहतूक पोलीस इन्स्पेक्टरचे प्रशिक्षण हे 'कौशल्य प्रशिक्षणाचे (skills training) उदाहरण आहे'.

(3) पार्श्वभूमी प्रकारच्या प्रशिक्षणाच्या कार्यक्रमाचे उद्दिष्ट हे प्रशिक्षणार्थींचा मानसिक विकास हे असते, त्याचे उद्दिष्ट कोणत्याही विशिष्ट प्रकारचे कौशल्य प्रदान करणे हे नसते.

(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which one of the following statements is not correct ?

(1) Foundational courses and refresher courses organised by the Lal Bahadur Shastri National Academy of Administration, Mussoorie are the example of pre-entry training for Indian Administrative Services.

(2) The training of the Income Tax Officers or Traffic Police Inspector's are example of skills training.

(3) Background type of training programme aims at mental development of the trainee, its objective is not to provide any particular skills as such.

(4) None of the above

---

82. खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. भारतात एम.एस. स्वामीनाथन हे 'हरित क्रांतीचे' जनक म्हणून ओळखले जातात.

ब. भारतात निरपाख तूटेज हे 'निळी क्रांतीचे' जनक म्हणून ओळखले जातात.

क. भारतात सॅम पित्रोडा हे 'सुवर्ण क्रांतीचे' जनक म्हणून ओळखले जातात.

ड. भारतात हिरालाल चौधरी आणि डॉ. अरुण कृष्णन हे 'पिवळी क्रांतीचे' जनक म्हणून ओळखले जातात.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त ?

(1) केवळ अ (2) अ आणि ब (3) अ, ब आणि ड (4) वरील सर्व

Consider the following statements :

A. M.S. Swaminathan is known as the father of the 'Green Revolution' in India.

B. Nirpakh Tutej is known as the father of 'Blue Revolution' in India.

C. Sam Pitroda is known as the father of 'Golden Revolution' in India.

D. Hiralal Chaudhari and Dr. Arun Krishnan are known as the father of 'Yellow Revolution' in India.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) Only A (2) A and B (3) A, B and D (4) All of the above

---

83. सुप्रशासनासमोरील अडथळे कोणते ?

अ. जनतेमधील औदासीन्य

ब. सनदी सेवकांच्या मानसिकतेची समस्या

क. उत्तरदायित्वाचा अभाव

ड. नागरिकांना आपल्या अधिकारांची आणि कर्तव्यांची कमी जाणीव असणे

(1) अ, ब आणि क (2) ब, क आणि ड

(3) अ, ब, क आणि ड (4) ब आणि ड

What are the barriers to Good Governance ?

A. Apathy of people

B. Attitudinal problem of the civil servants

C. Lack of accountability

D. Low levels of awareness of the rights and duties of citizens

(1) A, B and C (2) B, C and D

(3) A, B, C and D (4) B and D

---

84. खालीलपैकी कोण 'द ॲडमिनिस्ट्रेटर' या नावाने त्रैमासिक जर्नल काढते ?

(1) लाल बहादुर शास्त्री प्रशासन प्रबोधिनी

(2) सरदार वल्लभभाई पटेल राष्ट्रीय पोलिस प्रबोधिनी

(3) यशदा

(4) भारतीय लोक प्रशासन संस्था

Which one of the following brings out a quarterly journal known as 'The Administrator' ?

(1) Lal Bahadur Shastri Academy of Administration

(2) Sardar Vallabhbhai Patel National Police Academy

(3) YASHADA

(4) Indian Institute of Public Administration

85. 'श्वेत-धवल क्रांती' (White Revolution) बाबत खालीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहे ?

(1) भारतातील दुधाच्या घन पदार्थांची आयात संपली आणि भारताने अनेक परदेशी देशांना दुध पावडर निर्यात करण्यास सुरुवात केली

(2) दुग्ध उद्योग आणि पायाभूत सुविधा आधुनिक आणि विस्तारीत झाल्या

(3) दुग्धजन्य गरजा स्थानिक पातळीवरच पूर्ण केल्या जातात

(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which one of the following statements about 'White Revolution' is false ?

(1) It ended the imports of milk solids in India and India started exporting milk powder to many foreign countries.

(2) Dairy industries and infrastructures modernised and expanded

(3) Dairy needs are met locally

(4) None of the above

---

86. सर्वोत्तम सार्वजनिक धोरण निर्मितीची प्रक्रिया खालीलप्रमाणे आहेत.

a. अग्रदर्शी आणि बहिरदर्शी

b. नाविन्यपूर्ण आणि लवचिक

c. पुराव्यावर आधारित आणि अनुभवात्मक प्रकरणे

d. पद्धतशीर मूल्यमापन आणि सतत पुनरावलोकन

(1) (a), (b) आणि (c) (2) (a), (c) आणि (d)

(3) (a), (b) आणि (d) (4) (a), (b), (c) आणि (d)

The process of making the excellent public policy is as follows.

a. Forward looking and visionary

b. Innovative and flexible

c. Evidence based and experiential lessons

d. Systematic evaluation and continuous review

(1) (a), (b) and (c) (2) (a), (c) and (d)

(3) (a), (b) and (d) (4) (a), (b), (c) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

87. वेबरच्या नोकरशाहीच्या मॉडेलमध्ये खालील कोणते घटक समाविष्ट आहेत ?

a. श्रेणीबद्ध रचना
b. कामाची विभागणी
c. कार्याच्या अंमलबजावणीसाठी लिखित नियम
d. लोक नियोजनात सामाजिक स्तर

(1) (a), (b), (c) आणि (d)
(2) (b) आणि (d)
(3) (a) आणि (c)
(4) (a), (b) आणि (c)

Which of the following are elements of Weber's model of Bureaucracy ?

a. Hierarchical structure
b. Division of work
c. Written rules for execution of works
d. Social level in people planning

(1) (a), (b), (c) and (d)
(2) (b) and (d)
(3) (a) and (c)
(4) (a), (b) and (c)

88. पंतप्रधानांच्या कार्यालयाबाबत (PMO) खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ?

अ. ती सहाय्यकारी संघटना (staff agency) आहे.
ब. ती एक बिगर-संविधानिक संस्था आहे.
क. त्याच्या अधिकार क्षेत्रात काही संलग्न आणि दुय्यम कार्यालये आहेत.
ड. गव्हर्नर जनरल (व्यक्तिगत) च्या सचिवाच्या जागी जानेवारी 1950 मध्ये ते अस्तित्वात आले.

(1) अ आणि ब
(2) ब, क आणि ड
(3) अ, ब आणि क
(4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following statements are true about Prime Minister's Office (PMO) ?

A. It is a staff agency.
B. It is an extra-constitutional body.
C. It has a few attached and subordinate offices under it.
D. It came into existence in January 1950 by replacing the Secretary to the Governor General (Personal).

(1) A and B
(2) B, C and D
(3) A, B and C
(4) All of the above

89. खालील जोड्यांवर विचार करा.

a. लेवेलिन स्मिथ समिती – 1920

b. व्हीलर समिती – 1919

c. मॅक्सवेल समिती – 1930

d. टोटनहॅम समिती – 1945

ब्रिटिश काळातील सचिवालय व्यवस्थेच्या संदर्भात वरीलपैकी कोणत्या जोड्या बरोबर आहेत ?

(1) a आणि d
(2) b, c आणि d
(3) a, c आणि d
(4) a, b, c आणि d

Consider the following pairs.

a. Llewellyn Smith Committee – 1920

b. Wheeler Committee – 1919

c. Maxwell Committee – 1930

d. Tottenham Committee – 1945

Which of the pairs given above are correct related to secretariat system during British period ?

(1) a and d
(2) b, c and d
(3) a, c and d
(4) a, b, c and d

---

90. अखिल भारतीय सेवेतील सेवकांची निष्ठा ही ________ यांच्यात दुभंगली जाते.

(1) संघ लोकसेवा आयोग आणि केंद्र शासन
(2) केंद्र आणि मुख्य सचिव
(3) केंद्र आणि राज्ये
(4) संसद आणि केंद्र

The loyalties of All India Services employee are divided between the

(1) Union Public Service Commission and Union Govt.
(2) Union and Chief Secretary
(3) Union and States
(4) Parliament and Union

---

91. 'बालकांसाठीचे राष्ट्रीय धोरणा' संबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. बालकांसाठीचे नवीन राष्ट्रीय धोरणा (2013) अन्वये प्रत्येक सोळा वर्षाखालील व्यक्तिला बालक म्हणून संबोधले गेले.

ब. बालकांसाठीचे नवीन राष्ट्रीय धोरणा (2013) अन्वये बालकांचा मानसिक, भावनिक, बौद्धिक, सामाजिक व सांस्कृतिक विकास एकत्रितपणे हाती घ्यावयास हवा हे मार्गदर्शक तत्त्व म्हणून मांडले गेले.

(1) विधान 'अ' बरोबर

(2) विधान 'ब' बरोबर

(3) दोन्हीही विधाने बरोबर

(4) दोन्हीही विधाने चूकीची

Consider the following statements about 'National Policy for Children' :

A. The New National Policy (2013) for children recognises every person below the age of sixteen years as a child.

B. The New National Policy (2013) for children lays down the guiding principle that the mental, emotional, cognitive, social and the cultural development of the child are to be addressed in totality.

(1) Statement 'A' is correct

(2) Statement 'B' is correct

(3) Both the statements are correct

(4) Both the statements are false

92. खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. मूलतः नागरी सेवेचे करारबद्ध नागरी सेवा (उच्च नागरी सेवा) आणि अकरारबद्ध (कनिष्ठ नागरी सेवा) असे वर्गीकरण केले गेले.

ब. भारतीय करारबद्ध सेवा ही भारतीय नागरी सेवा (ICS) म्हणून नावारूपास आली.

क. अॅट्किसन आयोगाने आपल्या अहवालात अशी शिफारस केली होती की, करारबद्ध आणि तसे नसलेले अशी नागरी सेवांची द्विस्तरीय पद्धत बंद करून त्याच्या जागी साम्राज्यिक, प्रांतिक आणि दुय्यम नागरी सेवा अशी त्रिस्तरीय पद्धत सुरू केली जावी.

(1) विधान 'अ' बरोबर, 'ब' आणि 'क' चूकीची

(2) विधान 'ब' बरोबर, 'अ' आणि 'क' चूकीची

(3) विधान 'क' बरोबर, 'अ' आणि 'ब' चूकीची

(4) सर्व विधाने बरोबर

Consider the following statements :

A. Originally the civil service classified as covenanted and un-covenanted service.

B. The Indian covenanted service got designated as the Indian Civil Service (ICS).

C. Aitchison Commission recommended in its report that the two-tier classification of civil services into covenanted and un-covenanted should be replaced by a three-tier classification viz. imperial, provincial and subordinate.

(1) Statement 'A' is correct, 'B' and 'C' are false

(2) Statement 'B' is correct, 'A' and 'C' are false

(3) Statement 'C' is correct, 'A' and 'B' are false

(4) All statements are correct

93. खालीलपैकी कोणते विधान चूकीचे आहे ?

(1) मेकॉले समितीच्या अहवालाने भारतीय नागरी सेवेसाठी (ICS) तत्त्वज्ञान आणि पाया घातला आहे.

(2) मेकॉले समितीच्या अहवालाच्या आधारे भारतीय नागरी सेवेसाठी पहिली स्पर्धा परीक्षा इंग्लंडमध्ये 16 जूलै 1855 रोजी घेण्यात आली.

(3) 1899 मध्ये भारतीय अभियांत्रिकी सेवा, भारतीय पशु वैद्यक सेवा आणि भारतीय वैद्यक सेवा स्थापन्यात आल्या.

(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which one of the following statements is false ?

(1) The Macaulay Committee report provided the philosophy and base for Indian Civil Service (ICS).

(2) On the basis of Macaulay Committee report the first competitive examination for Indian Civil Service (ICS) was held on 16th July 1855 in England.

(3) The Indian Service of Engineers, the Indian Veterinary service and the Indian Medical Service were constituted in 1899.

(4) None of the above

---

94. स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतरच्या काळात खालीलपैकी कोणते घटक जिल्हाधिकाऱ्यांच्या प्रतिष्ठेत आणि अधिकारात घट होण्यास कारणीभूत झाले आहेत ?

अ. शासनाच्या धोरण आणि उद्दिष्टांमध्ये (ends and objectives) झालेले बदल

ब. पंचायत राज्याचा उदय

क. आघाडी शासनाचा उदय

ड. न्यायव्यवस्थेचे कार्यकारी विभागापासून अलग होणे

इ. लोकांमध्ये राजकीय जाणीवेमध्ये झालेली वाढ

(1) अ, ब आणि क (2) ब, क आणि ड

(3) अ, ब, ड आणि इ (4) वरील सर्व

Which of the following factors are responsible for the decline of the District Collector's prestige and authority in the post-independence period ?

A. Change in the ends and objectives of Govt.

B. Emergence of Panchayat Raj

C. Emergence of Coalition Government

D. Separation of judiciary from the executive

E. Increasing political consciousness among people

(1) A, B and C (2) B, C and D

(3) A, B, D and E (4) All of the above

95. __________ रोजी भारतात नागरी सेवा दिन साजरा केला जातो.

(1) 21 जून (2) 10 मार्च (3) 10 एप्रिल (4) 21 एप्रिल

Civil Service Day is celebrated in India on ________.

(1) 21 June (2) 10 March (3) 10 April (4) 21 April

96. जोड्या जुळवा :

	अनुच्छेद		तरतूद
अ.	243 ZE	I.	नगरपालिकांचे गठन
ब.	243 ZD	II.	नगरपालिकांच्या निवडणूका
क.	243 Q	III.	जिल्हा नियोजनासाठी समिती
ड.	243 ZA	IV.	महानगर नियोजनासाठी समिती

	अ	ब	क	ड
(1)	I	IV	II	III
(2)	IV	III	II	I
(3)	IV	III	I	II
(4)	I	II	III	IV

Match the pairs :

	Article		Provision
A.	243 ZE	I.	Constitution of municipalities
B.	243 ZD	II.	Elections to the municipalities
C.	243 Q	III.	Committee for district planning
D.	243 ZA	IV.	Committee for metropolitan planning

	A	B	C	D
(1)	I	IV	II	III
(2)	IV	III	II	I
(3)	IV	III	I	II
(4)	I	II	III	IV

97. खालीलपैकी कोणते पंचायती (अनुसूचित क्षेत्रांना लागू करणे) कायद्याचे (PESA) उद्दिष्ट नाही ?

(1) स्व-शासन प्रदान करणे

(2) पारंपारिक हक्क जोपासणे

(3) आदिवासी क्षेत्रामध्ये स्वायत्त विभाग निर्माण करणे

(4) ग्रामसभा हे सर्व कामकाजाचे केन्द्र बनविणे

Which one of the following is not identified as objective of the Panchayat Extension to Scheduled Area (PESA) Act ?

(1) To provide self-governance

(2) To preserve traditional rights

(3) To create autonomous regions in tribal areas

(4) To make gram sabha a nucleus of all activities

---

98. 1992 च्या 74 व्या घटनादुरुस्ती अधिनियमाच्या वैशिष्ट्यांबाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. जिल्ह्यातील पंचायत आणि नगरपालिकांचे निर्वाचित सदस्य त्यांच्यामधून 'जिल्हा नियोजन समितीचे' चार-पंचमांश सदस्यांची निवड करतील असे या कायद्यात म्हटले आहे.

ब. महानगर क्षेत्रातील नगरपालिकांचे निर्वाचित सदस्य आणि पंचायतींचे अध्यक्ष त्यांच्यामधून 'महानगर नियोजन समितीतील' तीन-चतुर्थांश सदस्य निवडतील असे या कायद्यात म्हटले आहे.

(1) विधान 'अ' बरोबर
(2) विधान 'ब' बरोबर
(3) दोन्हीही विधाने चूकीची
(4) दोन्हीही विधाने बरोबर

Consider the following statements about the features of 74th Amendment Act of 1992.

A. The Act lays down that four-fifths of the members of a 'District Planning Committee' should be elected by the elected members of the district panchayat and municipalities in the district from amongst themselves.

B. The Act lays down that three-fourth of the members of a 'Metropolitan Planning Committee' should be elected by the elected members of the municipalities and chairpersons of the panchayats in the metropolitan area from amongst themselves.

(1) Statement 'A' is correct
(2) Statement 'B' is correct
(3) Both the statements are false
(4) Both the statements are correct

99. खालीलपैकी कोणत्या योजना/कार्यक्रम हे शहरी विकासा संबंधी आहे/आहेत ?

अ. स्मार्ट सिटीज्

ब. स्वच्छ भारत मिशन

क. अमृत मिशन

ड. हृदय (HRIDAY)

(1) केवळ अ (2) अ आणि ब (3) अ, ब आणि क (4) वरील सर्व

Which of the following schemes/programmes are related to Urban development ?

A. Smart Cities

B. Swachh Bharat Mission

C. AMRUT Mission

D. HRIDAY

(1) Only A (2) A and B (3) A, B and C (4) All of the above

---

100. योग्य जोड्या लावा.

A.	एस.के. धर आयोग	I.	डिसेंबर 1953
B.	फजल अली आयोग	II.	जून 1948
C.	जे.व्ही.पी. समिती	III.	डिसेंबर 1948

(1) A – II, B – I, C – III (2) A – III, B – II, C – I

(3) A – III, B – I, C – II (4) A – I, B – II, C – III

Match the pairs correctly.

A.	S.K. Dhar Commission	I.	December 1953
B.	Fazal Ali Commission	II.	June 1948
C.	J.V.P. Committee	III.	December 1948

(1) A – II, B – I, C – III (2) A – III, B – II, C – I

(3) A – III, B – I, C – II (4) A – I, B – II, C – III

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

101. महाराष्ट्राच्या संदर्भात महानगरपालिके संबंधी खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. कोणत्याही समितीच्या सभापतीने किंवा उपसभापतीने समितीच्या लागोपाठच्या दोन सभा बोलावण्यात कसूर केली तर राज्यशासन त्यास पदावरुन दूर करु शकते.

ब. अशा प्रकारे पदावरून दूर केलेला सभापती किंवा उपसभापती मात्र त्यांच्या पदाच्या उर्वरीत कालावधीत त्या समितीचा सभापती किंवा उपसभापती म्हणून पुन्हा निवडून येण्यास पात्र असतो.

(1) विधान 'अ' बरोबर (2) विधान 'ब' बरोबर
(3) दोन्हीही विधाने बरोबर (4) दोन्हीही विधाने चूकीची

With reference to Maharashtra, consider the following statements about municipal corporation.

A. The Chairman or the Deputy Chairman of any Committee may be removed from the office if he fails to convene two consecutive meetings of the Committee.

B. The Chairman or the Deputy Chairman so removed shall be eligible for re-election as Chairman or Deputy Chairman of such committee during remainder term of his office.

(1) Statement 'A' is correct (2) Statement 'B' is correct
(3) Both the statements are correct (4) Both the statements are false

---

102. भारतात 'वित्तीय जबाबदारी व अर्थसंकल्प व्यवस्थापन कायदा' कोणत्या वर्षी मंजूर झाला ?

(1) 2003 (2) 1991 (3) 2009 (4) 2014

'Fiscal Responsibility and Budget Management Act' in India was passed in which of the following year ?

(1) 2003 (2) 1991 (3) 2009 (4) 2014

---

103. खालीलपैकी कोणता राज्यपालांचा स्वेच्छाधिन अधिकार नाही ?

(1) राज्यामध्ये राष्ट्रपती शासन लागू करण्याची शिफारस करणे
(2) अध्यादेश काढणे
(3) विधेयक राष्ट्रपतीच्या विचारार्थ राखून ठेवणे
(4) राज्याच्या प्रशासकीय आणि कायदेविषयक बाबींमध्ये मुख्यमंत्र्याकडून माहिती मागविणे

Which one of the following is not a discretionary power of the Governor ?

(1) Recommendation for the imposition of the President's rule in the State
(2) To promulgate ordinances
(3) Reservation of a bill for the consideration of the President
(4) Seeking information from the Chief Minister with regard to the administrative and legislative matters of the State

---

104. जोड्या जुळवा :

	अनुच्छेद		तरतूद
अ.	163	I.	मुख्यमंत्र्याची कर्तव्ये
ब.	164	II.	राज्यपालास साहाय्य करण्यासाठी आणि सल्ला देण्यासाठी मंत्रिमंडळ
क.	166	III.	मंत्र्यांबाबत इतर तरतूदी
ड.	167	IV.	राज्य सरकारचे कामकाज चालविणे

	अ	ब	क	ड
(1)	I	II	III	IV
(2)	II	III	IV	I
(3)	III	IV	I	II
(4)	I	IV	II	III

Match the pairs :

	Article		Provision
A.	163	I.	Duties of Chief Minister
B.	164	II.	Council of Ministers to aid and advise Governor
C.	166	III.	Other provisions as to Ministers
D.	167	IV.	Conduct of business of the State Government

	A	B	C	D
(1)	I	II	III	IV
(2)	II	III	IV	I
(3)	III	IV	I	II
(4)	I	IV	II	III

105. ‘महाधिवक्ता’ या संबंधी खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. महाधिवक्ता व त्यांचे कार्यालय हे राज्यशासनाच्या हितसंबंधाचा बचाव व संरक्षण करते आणि राज्यशासनास आपली धोरणे ठरविण्यात आणि त्याची अंमलबजावणी करण्याबाबत मौल्यवान असे कायदेशिर मार्गदर्शन करते.

ब. महाधिवक्ता हा फौजदारी खटल्यातील आरोपी व्यक्तिचा बचाव राज्यशासनाच्या परवानगीशिवाय करु शकत नाही.

(1) विधान ‘अ’ बरोबर

(2) विधान ‘ब’ बरोबर

(3) दोन्हीही विधाने बरोबर

(4) दोन्हीही विधाने चूकीची

Consider the following statements about ‘Advocate General’.

A. The Advocate General and his office defends and protect the interest of the State Government and gives valuable legal guidance to the State Government in formulation of its policy and its execution.

B. The Advocate General can not defend the accused person in criminal prosecution without the permission of the State Government.

(1) Statement ‘A’ is correct

(2) Statement ‘B’ is correct

(3) Both the statements are correct

(4) Both the statements are false

106. खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. मुख्य सचिव या पदाचा उगम ब्रिटीश राजवटीत केंद्र सरकारमध्ये झाला. या पदाची निर्मिती 1787 मध्ये वॉरेन हेस्टींग्ज यांनी केली.

ब. मुख्य सचिव हा राज्याच्या मुख्यमंत्री आणि राज्यपाल यांचा प्रधान सल्लागार म्हणून कार्य करतो.

क. मुख्य सचिव हे राज्याच्या प्रशासनातील सर्वात ज्येष्ठ केडर पद असून ते भारताच्या अग्रक्रम तालिकेमध्ये 21 व्या स्थानी आहेत.

ड. मुख्य सचिवाचे पद हे व्हाईस चीफ ऑफ आर्मी स्टाफ/कमांडर्स यांच्या बरोबरीचे आहे.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?

(1) केवळ अ
(2) अ, ब आणि क
(3) केवळ ड
(4) क आणि ड

Consider the following statements :

A. The office of a Chief Secretary had its origin in the Central Government during the British rule. It was created in 1787 by Warren Hastings.

B. The Chief Secretary acts as the principal advisor to the Chief Minister and Governor of State.

C. The Chief Secretary is the senior-most cadre post in the State Administration, ranking 21st on the Indian order of precedence.

D. The post of the Chief Secretary is equivalent to Vice Chief of the Army Staff/Commanders.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) A only
(2) A, B and C
(3) D only
(4) C and D

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

107. राज्यपालांच्या नियुक्ती संबंधी 'सरकारिया आयोगाने' खालीलपैकी कोणत्या कसोटीची शिफारस केलेली नाही ?

(1) तो जीवनाच्या एखाद्या क्षेत्रातील प्रतिथयश असावा

(2) तो राज्याबाहेरील असावा

(3) तो सक्रिय राजकारणी नसावा

(4) राज्यपालांची नियुक्ती ही पंतप्रधान, गृहमंत्री, लोकसभेचा सभापती आणि संबंधीत राज्याचा मुख्यमंत्री यांनी मिळून बनलेल्या समितीद्वारे केली जावी

Which one of the following criteria is not recommended by the 'Sarkaria Commission' about the appointment of Governor ?

(1) He should be eminent in some walk of life

(2) He should be a person from outside the State

(3) He should not be an active politician

(4) Appointment of Governor should be entrusted to a Committee comprising the Prime Minister, Home Minister, Speaker of Lok Sabha and Chief Minister of the State concerned

---

108. खालीलपैकी कोणते विधान चूकीचे आहे ?

(1) राज्यघटना राष्ट्रपतींना त्यांच्या विवेकाधिकाराने कोणतेही कार्य करण्याचा अधिकार देत नाही.

(2) एखाद्या गंभीर किंवा निंदनीय अथवा भ्रष्टाचाराशी निगडीत गुन्ह्यांचा आरोप असलेल्या व्यक्तिला मंत्री बनण्याच्या संदर्भातील सल्ला राज्यपालांना देण्यापासून मुख्यमंत्र्यांना घटनात्मक दृष्ट्या कोणीही प्रतिबंध करू शकत नाही.

(3) राज्यपाल त्यांचा स्वत:च्या मतानुसार अशा व्यक्तिला मुख्यमंत्री म्हणून नेमू शकतात ज्याची विधान सभेत बहुमत मिळविण्याची शक्यता आहे आणि ते विधानसभा पूर्णपणे स्थापन करण्यापूर्वीच या अधिकाराचा वापर करू शकतात, अशी कृती राज्यपालांचा अप्रामाणिकपणा स्थापित करणार नाही.

(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which one of the following statements is false ?

(1) The Constitution does not empower the President to exercise any function in his discretion.

(2) The Chief Minister cannot be constitutionally prohibited to give advice under Article – 164 (1) to the Governor in respect of a person, for becoming a Minister, who is charged for serious or heinous offences or offences relating to corruption.

(3) The Governor may appoint a person to be the Chief Minister on his own estimation that such person is likely to command a majority in the State Assembly and he can exercise this power even before the Assembly is fully constituted. Such act, itself, would not establish malafide on the part of the Governor.

(4) None of the above

---

109. दुसऱ्या प्रशासकीय सुधारणा आयोगाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?
(1) आयोगाने कार्यालयीन गुप्त कायदा, 1923 रद्द करावा अशी शिफारस केली आहे.
(2) आयोगाने सशस्त्र बल विशेष अधिकार कायदा, 1958 रद्द करावा अशी शिफारस केली आहे.
(3) आयोगाने स्थानिक क्षेत्र विकासासाठी संसद सदस्य आणि विधीमंडळ सदस्यांना देण्यात येणाऱ्या निधीची योजना रद्द करावी अशी शिफारस केली आहे.
(4) वरील सर्व

Which one of the following statements about Second Administrative Reforms Commission is correct ?
(1) The Commission has recommended repeal of the Official Secrets Act, 1923.
(2) The Commission has recommended repeal of the Armed Forces Special Powers Act (AFSPA), 1958.
(3) The Commission has recommended abolition of schemes under which MPs and MLAs are allocated funds for their local area development.
(4) All of the above

---

110. खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?
अ. अर्थ विधेयक नसलेल्या संपूर्ण विधेयकाचा पुनर्विचार करावा असा संदेश देवून ते परत पाठविण्याचा राज्यपालांना अधिकार नाही.
ब. महाराष्ट्र, मध्यप्रदेश आणि कर्नाटक या राज्यात राज्यपालांना आदिवासी जमातीच्या कल्याणासाठी मंत्री नेमण्याची विशेष जबाबदारी पार पाडावी लागते.
क. सहाव्या परिशिष्टातील तरतुदीनुसार आसाम मध्ये आदिवासी क्षेत्राच्या प्रशासना संदर्भात राज्यपालांना कांही विशेष अधिकार दिलेले आहेत.
ड. उच्च न्यायालयाचे स्थान धोक्यात आणणारे विधेयक राज्यपाल स्वेच्छेने राष्ट्रपतींच्या विचारार्थ राखून ठेवू शकतात.
(1) अ, ब (2) ब, क आणि ड (3) क आणि ड (4) केवळ क

Which of the following statement/s is/are correct ?
A. The Governor has no power to return a non-money bill with a message for reconsideration of the whole bill.
B. In the States of Maharashtra, Madhya Pradesh and Karnataka, it is the special responsibility of the Governor to see that a Minister is placed in charge of tribal welfare.
C. In Assam, the Governor is given certain special powers with respect to the administration of the tribal areas as provided in the sixth schedule.
D. The Governor may reserve the bill for the consideration of the President, where the bill endangers the position of the High Court.
(1) A and B (2) B, C and D (3) C and D (4) Only C

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

111. 'लोकपाल' (ऑम्बुडस्मन) संबंधी खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. न्यूझिलंड हा राष्ट्रकुल राष्ट्रांमधील लोकपाल (ऑम्बुडस्मन) नेमणारा पहिला देश आहे.

ब. भारतात लोकपाल आणि त्यातील सदस्यांचा कार्यकाळ 5 वर्षे किंवा वयाच्या 65 वर्षापर्यंत आहे.

क. लोकपाल मधील न्यायिक सदस्य हा सर्वोच्च न्यायालयाचा माजी न्यायाधीश अथवा उच्च न्यायालयाचा माजी मुख्य न्यायाधीश असावा.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त ?

(1) केवळ ब (2) ब आणि क (3) अ आणि क (4) वरीलपैकी सर्व

Consider the following statements about 'Lokpal' (Ombudsman).

A. New Zealand is the first Commonwealth country to adopt Ombudsman.

B. In India, the term of office for Lokpal and members is 5 years or till the age of 65 years.

C. The judicial member of the Lokpal is either a former Judge of the Supreme Court or a former Chief Justice of a High Court.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) Only B (2) B and C (3) A and C (4) All of the above

---

112. खालील समित्यांपैकी कोणती समिती ही सभागृहाच्या दैनंदिन कामकाजाशी संबंधित नाही ?

(1) विशेषाधिकार समिति

(2) कामकाज सल्लागार समिति

(3) खाजगी सदस्यांची विधेयके आणि ठराव यावरील समिती

(4) नियम समिती

Which one of the following Committees is not related to the Day-to-Day Business of the House ?

(1) Committee of Privileges

(2) Business Advisory Committee

(3) Committee on Private Member's Bills and Resolutions

(4) Rules Committee

---

113. भारतातील आर्थिक सर्वेक्षण कोण प्रकाशित करते ?

(1) भारतीय रिझर्व बँक

(2) नीति आयोग

(3) वित्त मंत्रालय, भारत सरकार

(4) पंतप्रधान कार्यालय

Economic Survey in India is published by

(1) Reserve Bank of India

(2) NITI Aayog

(3) Ministry of Finance, Government of India

(4) P.M.O.

---

114. जर सभापती आणि उप-सभापती एकाच वेळी रजेवर असतील तर सभापती किंवा उपसभापती कामावर रुजू होईपर्यंत पंचायत समितीचा सभापती म्हणून कोण सभापतीच्या अधिकाराचा वापर करतील व कर्तव्ये पार पाडतील ?

(1) मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याने चिठ्ठ्या टाकून निवडलेला विषय समितीचा सभापती (प्रमुख)

(2) जिल्हाधिकाऱ्याने चिठ्ठ्या टाकून निवडलेला विषय समितीचा सभापती (प्रमुख)

(3) विभागीय आयुक्तांनी चिठ्ठ्या टाकून निवडलेला विषय समितीचा सभापती (प्रमुख)

(4) जिल्हाधिकाऱ्याने नियुक्त केलेला पंचायत समितीचा कोणताही ज्येष्ठ सदस्य

If the Chairman and the Deputy Chairman are on the leave together, then who exercises the powers and duties of the Chairman of the Panchayat Samiti until the Chairman or as the case may be, the Deputy Chairman of the Samiti resumes duty ? (With reference to Maharashtra)

(1) The Chairman of the Subjects Committee chosen by the Chief Executive Officer by drawing lots

(2) The Chairman of the Subject Committee chosen by the Collector by drawing lots

(3) The Chairman of the Subject Committee chosen by the Divisional Commissioner by drawing lots

(4) Any senior member of Panchayat Samiti appointed by the Collector

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

115. तातडीच्या सार्वजनिकदृष्ट्या महत्वाच्या विशिष्ट बाबीकडे विधानसभा सदस्य ______ या मार्गाने शासनाचे लक्ष वेधू शकतात.

(1) हरकतीचा मुद्दा
(2) स्थगन प्रस्ताव
(3) अविश्वासाचा प्रस्ताव
(4) निंदाव्यंजक प्रस्ताव

Members of the State Assembly can focus the attention of the government on matters of urgent public importance through

(1) Point of order
(2) Adjournment motion
(3) No-confidence motion
(4) Censure motion

---

116. खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. मुलतः राज्यघटनेच्या अनुच्छेद 243 (b) नुसार ग्रामसभेची व्याख्या करण्यात आली आहे.
ब. ग्रामसभा ही कायमस्वरुपी संस्था असून तिचे सदस्य हे निर्वाचित नसतात.
क. जरी त्यांची नावे मतदार यादीत नोंदलेली नसली तरी ग्रामसभा ही मुख्यत: 18 वर्षे वयावरील सर्व व्यक्तिंची मिळून बनलेली असते.
ड. ग्रामसभा ही गाव पातळीवर कार्यरत असलेली वैधानिक (legislative) संस्था आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ?

(1) अ, ब आणि क
(2) अ, ब आणि ड
(3) ब, क आणि ड
(4) वरील सर्व

Consider the following statements :

A. Gram Sabha is originally defined under Article 243 (b) of the Constitution.
B. Gram Sabha is a permanent body and its members are not elected.
C. Gram Sabha is mainly constituted by all the people who are more than 18 years of age even though their names may not be enrolled in the voter list.
D. Gram Sabha is the legislative body operating at the village level.

Which of the above statements are true ?

(1) A, B and C
(2) A, B and D
(3) B, C and D
(4) All of the above

117. महाराष्ट्रातील जिल्हा परिषदेच्या 'जल व्यवस्थापन व स्वच्छता समिती' बाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

अ. समितीस आपली कार्ये आणि कर्तव्ये पार पाडताना सहाय्य किंवा सल्ला देण्यासाठी जिल्ह्यातील सहाय्य करणाऱ्या संघटनांच्या कितीही प्रतिनिधींना विशेष निमंत्रित करता येईल.

ब. विषय समितीला नेमून देण्यात आलेल्या विषयांच्या संबंधात विषय समितीला जे सर्व अधिकार असतील आणि ज्या अधिकारांचा ती वापर करीत असेल ते सर्व अधिकार जल व्यवस्थापन व स्वच्छता समितीला जल-संधारण, जतन, वापर, पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा व स्वच्छता या संबंधात असतील आणि ती त्यांचा वापर करील.

(1) विधान 'अ' बरोबर

(2) विधान 'ब' बरोबर

(3) दोन्हीही विधाने बरोबर

(4) दोन्हीही विधाने चूकीची

Consider the following statements regarding the 'Water Management and Sanitation Committee' of Zilla Parishad in Maharashtra.

A. The Committee may invite several representative of support organisations in the district as special invitees for the purpose of assisting or advising the committee in discharge of its duties and functions.

B. The Committee shall have and exercise, in relation to the subject of water conservation, preservation, utilisation, drinking water supply and sanitation, all the powers which the subjects committee has and exercises in relation to the subjects allocated to it.

(1) Statement 'A' is correct

(2) Statement 'B' is correct

(3) Both the statements are correct

(4) Both the statements are false

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

118. संसदेमध्ये अर्थसंकल्प खालील 6 टप्प्यातून जातो. योग्य क्रम लावा.

1. अर्थसंकल्प सादर करणे
2. विभागीय समित्यांकडून छाननी
3. सर्वसाधारण चर्चा
4. विनियोजन विधेयकाला मंजूरी
5. अनुदानाच्या मागण्यांवर मतदान
6. वित्त विधेयकाला मंजूरी

(1) 2 – 1 – 3 – 5 – 4 – 6 (2) 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6
(3) 1 – 3 – 2 – 5 – 4 – 6 (4) 2 – 1 – 5 – 4 – 3 – 6

The budget goes through the following 6 stages in the Parliament. Arrange in proper order.

1. Presentation of budget
2. Scrutiny by Departmental Committees
3. General discussion
4. Passing of Appropriation Bill
5. Voting on demands for grants
6. Passing of Finance Bill

(1) 2 – 1 – 3 – 5 – 4 – 6 (2) 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6
(3) 1 – 3 – 2 – 5 – 4 – 6 (4) 2 – 1 – 5 – 4 – 3 – 6

---

119. खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. महाराष्ट्रातील महानगरपालिकांचे 4 गटात वर्गीकरण केले जाते ते म्हणजे वर्ग – अ, ब, क आणि ड.
ब. नागपूर, पूणे, ठाणे, नासिक, पिंपरी-चिंचवड ही अ वर्ग महानगरपालिकांची उदाहरणे आहेत.
क. नुकतेच महाराष्ट्र शासनाने जालना नगरपरिषदेचे श्रेणीवाढ करून महानगरपालिकेत रूपान्तर केले आहे.

वरील पैकी कोणते विधान/ने बिनचूक आहे/त ?

(1) केवळ अ (2) केवळ अ, ब आणि क
(3) केवळ ब आणि क (4) केवळ अ आणि क

Consider the following statements :

A. There are 4 types of Municipal Corporations in Maharashtra i.e. class – A, B, C and D.
B. Nagpur, Pune, Thane, Nasik, Pimpri-Chinchwad are the example of A class Municipal Corporations.
C. Recently Government of Maharashtra has upgraded Jalna Nagar Parishad to Municipal Corporation.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) Only A (2) Only A, B and C
(3) Only B and C (4) Only A and C

---

120. महाराष्ट्र लोकायुक्त विधेयक – 2022 संबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. ते विधानसभेत डिसेंबर – 2022 मध्ये मांडण्यात आले.

ब. त्याने महाराष्ट्र लोकायुक्त आणि उपलोकायुक्त अधिनियम, 1972 बदलला.

क. निवड समितीच्या शिफारशीवरुन लोकायुक्ताचे अध्यक्ष व सदस्य यांची नेमणूक राज्यपालांद्वारे केली जाईल.

ड. निवड समितीमध्ये तीन व्यक्तिंचा समावेश असेल, त्या म्हणजे मुख्यमंत्री आणि विधानसभेचा सभापती आणि विधानसभेतील विरोधी पक्ष नेता.

वरीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त ?

(1) केवळ क
(2) केवळ अ, ब आणि ड
(3) केवळ ब, क आणि ड
(4) केवळ अ आणि क

Consider the following statements regarding Maharashtra Lokayukta Bill – 2022 :

A. It was introduced in the Legislative Assembly in December, 2022.

B. It repeals the Maharashtra Lokayukta and Upa-Lokayukta Act, 1972.

C. The Chairperson and Members of Lokayukta will be appointed by the Governor on the recommendations of a selection committee.

D. The selection committee consists of 3 persons i.e. Chief Minister, Speaker of Legislative Assembly and Opposition Leader of the Legislative Assembly.

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) Only C
(2) Only A, B and D
(3) Only B, C and D
(4) Only A and C

121. अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) अधिनियम १९८९ च्या कलम ________ नुसार न्यायालय, या कायद्यातील तरतूदीनुसार पीडित व्यक्तीला किंवा त्याच्यावर अवलंबून असलेल्या व्यक्तीला किंवा साक्षीदाराला खटला सुरू असताना शेवटपर्यंत न्याय मिळवण्यासाठी पूर्ण संरक्षण, तपास, चौकशी आणि खटल्या दरम्यान प्रवास आणि देखभाल खर्च प्रदान करेल.

(1) 12 (i) (2) 14B (2) (3) 17 (b) (4) 15A (6)

As per Section ________ of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act 1989, the court trying a case under this Act shall provide to a victim, his dependent, or witnesses; complete protection to secure the ends of justice, travelling and maintenance expenses during investigation, inquiry and trial.

(1) 12 (i) (2) 14B (2) (3) 17 (b) (4) 15A (6)

---

122. अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती (अत्याचारास प्रतिबंध) अधिनियम १९८९ च्या ________ अन्वये 'अनन्य विशेष न्यायालय' म्हणजे कलम १४ च्या उप-कलम (१) अंतर्गत स्थापन झालेले अनन्य विशेष न्यायालय जे केवळ या कायद्याच्या अंतर्गत गुन्ह्यांचा खटला चालविते.

(1) कलम २(१) (बीडी) (2) कलम २(१) (बीजी)
(3) कलम २(१) (बीई) (4) कलम २(१) (बीएफ)

According to ________ of the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act 1989, "Exclusive Special Courts" means the exclusive special courts established under Sub-Section (1) of Section 14 exclusively to try the offences under this Act.

(1) Section 2(1) (bd) (2) Section 2(1) (bg)
(3) Section 2(1) (be) (4) Section 2(1) (bf)

---

123. पालक आणि ज्येष्ठ नागरिकांचे पालन-पोषण आणि कल्याण अधिनियम 2007 च्या कलम 7(1) अन्वये कलम 5 अंतर्गत देखभाल करण्याच्या आदेशावर निर्णय घेण्यासाठी राज्य सरकार प्रत्येक उप-विभागासाठी एक किंवा अधिक ________ ची स्थापना करेल.

(1) उच्च न्यायालयाचे विशेष खंडपीठ (2) विशेष न्यायालय
(3) अति-विशेष न्यायालय (4) न्यायाधिकरण

As per Section 7(1) of Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens Act 2007, the State Government shall constitute one or more ________ for each sub-division for the purpose of adjudicating and deciding upon the order for maintenance under Section 5.

(1) Special bench of High Court (2) Special Court
(3) Exclusive Special Court (4) Tribunal

---

124. अस्पृश्यतेच्या कारणावरून कोणत्याही व्यक्तीस कोणत्याही इस्पितळात प्रवेश देण्यास नकार दिल्यास, नागरी हक्क संरक्षण कायदा 1955 नुसार जास्तीत जास्त ________ कारावास व जास्तीत जास्त ________ रुपये दंडाची शिक्षा होऊ शकते.

(1) सहा महिने, पाचशे (2) चार महिने, चारशे

(3) एक वर्ष, एक हजार (4) दोन वर्ष, दोन हजार

Punishment for refusing to admit any person to any hospital on grounds of untouchability is punishable with maximum ________ of imprisonment and maximum ________ rupees of fine, as per the Protection of Civil Rights Act 1955.

(1) six months, five hundred (2) four months, four hundred

(3) one year, one thousand (4) two years, two thousand

---

125. नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ च्या ________ नुसार ''अनुसूचित जाती'' याला संविधानाच्या अनुच्छेद ३६६ च्या खंड (२४) मध्ये त्यास नेमून दिलेला अर्थ आहे.

(1) कलम 2 (डीसी) (2) कलम 2 (डीबी) (3) कलम 2 (डीए) (4) कलम 2 (डीडी)

According to _______ of the Protection of Civil Rights Act 1955, “Scheduled Castes” has the meaning assigned to it in Clause (24) of Article 366 of the Constitution.

(1) Section 2 (dc) (2) Section 2 (db) (3) Section 2 (da) (4) Section 2 (dd)

---

126. माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५च्या ___________ नुसार मुख्य माहिती आयुक्त हे विहित कालावधीसाठी सदर पदावर राहतील आणि पुनर्नियुक्तीसाठी पात्र नसतील.

(1) कलम १३ (२) (2) कलम १३ (४)

(3) कलम १३ (१) (4) कलम १३ (३)

According to _____________ of Right to Information Act 2005, the Chief Information Commissioner shall hold office for a prescribed period and shall not be eligible for reappointment.

(1) Section 13(2) (2) Section 13(4)

(3) Section 13(1) (4) Section 13(3)

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

127. माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2000 चे खालीलपैकी कोणते कलम 'सायबर अपीलीय न्यायाधिकरणाच्या' स्थापनेशी संबंधित आहे ?

(1) कलम 47 (2) कलम 25

(3) कलम 22 (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which of the following Section of Information Technology Act 2000 deals with establishment of 'Cyber Appellate Tribunal' ?

(1) Section 47 (2) Section 25

(3) Section 22 (4) None of the above

---

128. बालकाच्या मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, २००९ अन्वये 'बालक' म्हणजे ________ या वयाचे मुलगा अथवा मुलगी होय.

(1) ६ ते १४ वर्षे (2) ७ ते १४ वर्षे

(3) ८ ते १६ वर्षे (4) ६ ते १८ वर्षे

As per Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009 Act, 'Child' means a male or female child of the age of

(1) 6 to 14 years (2) 7 to 14 years

(3) 8 to 16 years (4) 6 to 18 years

---

129. भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायदा 1988 च्या कलम 17 नुसार मुंबई महानगरामध्ये ____________ दर्जाच्या खाली नसलेले पोलीस अधिकारी हे तपासासाठी अधिकृत व्यक्ती असतात.

(1) सहाय्यक आयुक्त (2) आयुक्त

(3) निरीक्षक (4) अधीक्षक

As per Section 17 of the Prevention of Corruption Act 1988, person authorised to investigate in the metropolitan areas of Mumbai is the Police Officer not below the rank of ____________ of Police.

(1) Assistant Commissioner (2) Commissioner

(3) Inspector (4) Superintendent

---

130. जो कोणी लाचलुचपत प्रतिबंधक कायदा १९८८ अन्वये एखाद्या गुन्ह्यासाठी दोषी ठरला असेल, त्याने नंतर पुन्हा या कायद्यान्वये दंडनीय गुन्हा केला तर त्याला ______________ पेक्षा कमी नसलेल्या परंतु ______________ पर्यंतच्या कारावासाची शिक्षा होईल आणि तो दंडास देखील पात्र असेल.

(1) सहा महिने, दोन वर्ष
(2) एक वर्ष, तीन वर्ष
(3) पाच वर्ष, दहा वर्ष
(4) तीन वर्ष, पाच वर्ष

Whoever convicted of an offence under the Prevention of Corruption Act 1988 subsequently commits an offence punishable under this Act, shall be punished with imprisonment for a term which shall be not less than __________ but which may extend to __________ and shall also be liable to fine.

(1) Six months, two years
(2) One year, three years
(3) Five years, ten years
(4) Three years, five years

---

131. पर्यावरण संरक्षण अधिनियम १९८६ च्या मोठ्या शीर्षकात ___________ याचा उल्लेख आहे.

(1) जीनीव्हा परिषद
(2) स्टोकहोम परिषद
(3) नवी दिल्ली परिषद
(4) बिजींग परिषद

The long title of Environmental Protection Act 1986 refers about

(1) Geneva Conference
(2) Stockholm Conference
(3) New Delhi Conference
(4) Beijing Conference

---

132. मानवी हक्कांचे संरक्षण अधिनियम, १९९३ च्या कलम ३० नुसार मानवी हक्कांच्या उल्लंघनामुळे उद्भवलेल्या गुन्ह्यांचा जलद खटला चालविण्याच्या उद्देशाने, राज्य सरकार, उच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायाधिशांच्या संमतीने, अधिसूचनेद्वारे, प्रत्येक जिल्ह्यासाठी एक _______ मानवी हक्क न्यायालय असल्याचे नमूद करू शकते.

(1) न्यायदंडाधिकारी न्यायालय
(2) दिवाणी न्यायालय
(3) कौटुंबिक न्यायालय
(4) सत्र न्यायालय

As per Section 30 of the Protection of Human Rights Act, 1993 for the purpose of providing speedy trial of offences arising out of violation of Human Rights, the State Government may, with the concurrence of the Chief Justice of the High Court, by notification specify for each district a ______ to be a Human Rights Court to try the said offences.

(1) Judicial Magistrate Court
(2) Civil Court
(3) Family Court
(4) Court of Session

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

133. पर्यावरण (संरक्षण) कायदा १९८६चे प्रकरण III मध्ये समाविष्ट असलेले __________ पर्यावरण प्रदूषण प्रतिबंध, नियंत्रण आणि कमी करण्याशी संबंधित आहे.

(1) कलम ९ ते १८ (2) कलम ८ ते १६
(3) कलम ६ ते १८ (4) कलम ७ ते १७

__________ of the Environment (Protection) Act 1986 contained in Chapter III of the Act relate to prevention, control and abatement of environmental pollution.

(1) Sections 9 to 18 (2) Sections 8 to 16
(3) Sections 6 to 18 (4) Sections 7 to 17

---

134. 'बालकांचा मोफत आणि सक्तीचे शिक्षणाचा अधिकार कायदा 2009' मधील खालीलपैकी कोणते कलम 'शिक्षकांच्या कर्तव्यांशी' संबंधित आहे ?

(1) कलम 22 (2) कलम 21
(3) कलम 20 (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which of the following Section of 'The Rights of Children to Free and Compulsory Education Act 2009' deals with 'duties of teachers' ?

(1) Section 22 (2) Section 21
(3) Section 20 (4) None of the above

---

135. माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ च्या तरतूदींनुसार लोकसभेच्या बाबतीत ''सक्षम प्राधिकारी'' म्हणजे

(1) राष्ट्रपती (2) भारताचे सरन्यायाधीश
(3) अध्यक्ष (4) पंतप्रधान

According to the Provisions of Right to Information Act 2005, "Competent Authority" means, the __________ in case of the House of the People.

(1) President (2) Chief Justice of India
(3) Speaker (4) Prime Minister

136. महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता 1966 च्या कलम 161(1) नुसार जिल्हाधिकारी, गावातील कोणाच्याही ताब्यात नसलेल्या सर्व जमिनीच्या व्यवस्थापनाची योजना आणि त्यासंबंधी सर्व बाबींना मूर्त स्वरूप देणारे __________ तयार करतील.

(1) नीति पत्रक
(2) लेखा परीक्षण अहवाल
(3) वितरण यादी
(4) निस्तार पत्रक

As per Section 161(1) of Maharashtra Land Revenue Code 1966, the Collector shall prepare a __________ embodying a scheme of management of all unoccupied land in a village and all matters incidental thereto.

(1) Niti Patrak
(2) Audit Report
(3) Distribution list
(4) Nistar Patrak

---

137. ''शेतातील इमारत'' या संज्ञेचा अर्थ आकारणी केलेल्या किंवा धारण केलेल्या जमिनीवर __________ या उद्देशासाठी उभारलेली रचना होय.

अ. शेतीची अवजारे, खत किंवा वैरण साठविण्यासाठी
ब. शेतीचे उत्पन्न साठविण्यासाठी
क. गुरा-ढोरांना निवारा मिळण्यासाठी
ड. जमीन धारकांच्या कुटुंबातील व्यक्तिंच्या, सेवकांच्या किंवा कुळांच्या निवासासाठी

योग्य पर्याय निवडा.

(1) अ, ब आणि ड योग्य आहेत
(2) अ, ब आणि क योग्य आहेत
(3) सर्व योग्य आहेत
(4) फक्त अ योग्य आहे

"Farm Building" means a structure erected on Land assessed or held for the purpose

a. for the storage of agricultural implements, manure or fodder
b. for the storage of agricultural produce
c. for sheltering cattles
d. for residence of members of the family, servants or tenants of the land holder

Choose the correct option.

(1) a, b and d are correct
(2) a, b and c are correct
(3) All are correct
(4) Only a is correct

---

138. महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता १९६६ च्या __________ नुसार विकास आराखड्यात समाविष्ट असलेल्या क्षेत्रात असलेल्या जमिनीचा वापर बदलण्यासाठी कोणत्याही परवानगीची आवश्यकता नाही.

(1) कलम ४२ (ए) (2) कलम ४२ (बी)

(3) कलम ४२ (सी) (4) कलम ४२ (डी)

According to __________ of the Maharashtra Land Revenue Code 1966, no permission is required for change of use of land situated in area covered by Development Plan.

(1) Section 42 (A) (2) Section 42 (B)

(3) Section 42 (C) (4) Section 42 (D)

139. महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता १९६६ नुसार "__________" म्हणजे जमिनीच्या नोंदींमधील एक सूचक क्रमांक जेथे जमिनीचा एक भाग, त्याचे क्षेत्रफळ आणि मूल्यांकन स्वतंत्रपणे प्रविष्ट केले जाते.

(1) साज़ा क्रमांक (2) भाडे करार क्रमांक

(3) सर्वेक्षण क्रमांक (4) वर्ग क्रमांक

As per Maharashtra Land Revenue Code 1966, "__________" means an indicative number in the land records wherein a portion of land of which the area and assessment are separately entered.

(1) Saza Number (2) Tenancy Contract Number

(3) Survey Number (4) Class Number

140. महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता १९६६ च्या कलम २५५ नुसार कोणत्याही महसूल अधिकाऱ्यासमोर दाखल केलेले कोणतेही अपील, ते दाखल केल्याच्या तारखेपासून __________ च्या आत निकाली काढले जावे.

(1) सहा महिने (2) एक वर्ष

(3) ९० दिवस (4) दोन वर्षे

As per Section 255 of the Maharashtra Land Revenue Code 1966, any appeal filed before any Revenue Officer shall be disposed off within a period of __________ from the date on which such appeal is filed.

(1) Six months (2) One year

(3) 90 days (4) Two years

141. कौटुंबिक हिंसाचार पासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम, २००५ अंतर्गत छळ हा __________ असू शकतो.

(1) शारीरिक, लैंगिक, मानसिक

(2) शारीरिक, आर्थिक, लैंगिक, भावनिक

(3) आर्थिक, लैंगिक आणि शाब्दिक

(4) शारीरिक, लैंगिक, शाब्दिक, भावनिक आणि आर्थिक

Under Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005 abuse can be

(1) Physical, Sexual, Mental

(2) Physical, Economic, Sexual, Emotional

(3) Economic, Sexual and Verbal

(4) Physical, Sexual, Verbal, Emotional and Economic

---

142. सार्वजनिक सेवक म्हणजे भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायद्याच्या __________ अंतर्गत सार्वजनिक पद धारण करणारी व्यक्ती.

(1) कलम 2 (एम) (2) कलम 2 (के)

(3) कलम 2 (सी) (4) कलम 2 (ई)

Public servant means a person holding public office under __________ of the Prevention of Corruption Act.

(1) Section 2 (m) (2) Section 2 (k)

(3) Section 2 (c) (4) Section 2 (e)

---

143. केंद्रिय दक्षता आयोग कायदा २००३च्या कलम ४(१) नुसार केंद्रिय दक्षता आयुक्त आणि इतर दक्षता आयुक्तांची नियुक्ती राष्ट्रपतींद्वारे __________ अध्यक्ष असलेल्या समितीच्या शिफारशीवरून केली जाते.

(1) भारताचे सरन्यायाधिश (2) कायदा मंत्री

(3) गृहमंत्री (4) प्रधानमंत्री

As per Section 4(1) of the Central Vigilance Commission Act 2003, the Central Vigilance Commissioner and the other Vigilance Commissioners shall be appointed by the President on recommendation of Committee chaired by the

(1) Chief Justice of India (2) Law Minister

(3) Home Minister (4) Prime Minister

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

144. प्रशासकीय न्यायाधिकरण हे राज्यघटनेच्या पुढील अनुच्छेदाप्रमाणे स्थापन होतात.

(1) अनुच्छेद ३२
(2) अनुच्छेद ३००
(3) अनुच्छेद ३२३-अ
(4) अनुच्छेद ३४३-ब

Administrative tribunals are established as per following Articles of Constitution.

(1) Article 32
(2) Article 300
(3) Article 323-A
(4) Article 343-B

---

145. महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता 1966 च्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

a. भोगवटादारांचे अधिकार सशर्त आहेत.
b. गावातील साईटमधील जमिनींवर काही प्रकरणांमध्ये जमीन महसूल आकारला जाणार नाही.
c. या कायद्याच्या कलम 131 अन्वये दिलेली 'सनद' 5 वर्षाच्या जमीन धारणेनंतर शासन जप्त करते.

(1) फक्त a
(2) फक्त a आणि c
(3) फक्त a आणि b
(4) फक्त c

Which of the following statement/s is/are correct in respect of Maharashtra Land Revenue Code 1966 ?

a. Occupants Rights are conditional.
b. No land revenue to be levied in certain cases of lands within sites of village.
c. 'Sanad' granted under Section 131 of this Act is forfeited by Government after a period of 5 years of land holding.

(1) Only a
(2) Only a and c
(3) Only a and b
(4) Only c

146. जेव्हा पोट-कलम (१) अन्वये विनंतीचा अर्ज फेटाळण्यात आला असेल, त्या बाबतीत यथास्थिती, केंद्रीय जनमाहिती अधिकारी किंवा राज्य जन माहिती अधिकारी, माहिती मिळण्याची विनंती करणाऱ्या व्यक्तिस

अ. असा विनंतीचा अर्ज फेटाळण्याची कारणे

ब. ज्या कालावधीत असा विनंतीचा अर्ज फेटाळल्याच्या विरोधात अपील करता येईल तो कालावधी

क. अपील प्राधिकरणाचा तपशील

ड. संबंधित प्राधिकाऱ्यांची नावे व पत्ता कळवील

योग्य पर्याय निवडा.

(1) अ, ब आणि क योग्य आहेत
(2) ब, क आणि ड योग्य आहेत
(3) ड आणि अ योग्य आहेत
(4) अ, क आणि ड योग्य आहेत

Where a request has been rejected under Sub-Sec. (1), the Central Public Information Officer or State Public Information Officer, as the case may be, shall communicate to the person making request

a. the reasons for such rejection

b. the period within which an appeal against such rejection may be preferred

c. the particulars of the appellate authority

d. the names and addresses of the concerned authority

Choose the correct option.

(1) a, b and c are correct
(2) b, c and d are correct
(3) d and a are correct
(4) a, c and d are correct

---

147. भारतीय राज्यघटनेच्या कोणत्या अनुच्छेदामध्ये मानवी देह व्यापार प्रतिबंध केलेला आहे ?

(1) अनुच्छेद २१
(2) अनुच्छेद २२
(3) अनुच्छेद २३
(4) अनुच्छेद २४

Prohibition of human trafficking has been provided under which Article of Constitution of India ?

(1) Article 21
(2) Article 22
(3) Article 23
(4) Article 24

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

148. कोणीही लोकसेवक, जो अनुसूचित जाती किंवा अनुसूचित जनजातीचा सदस्य नसेल आणि अनुसूचित जाती व अनुसूचित जनजाती (अत्याचार प्रतिबंध) अधिनियमाचे पालन करण्यात हेतुपुरस्सर कसूर करत असेल तर त्यास ________ एवढी कारावासाची शिक्षा होऊ शकते व ती 1 वर्षापर्यंत ही वाढू शकते.

(1) सहा महीने (2) दोन महीने (3) तीन महीने (4) सात महीने

Whoever being a public servant but not being a member of SC/ST, willfuly neglects his duties under the Scheduled Castes and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocity) Act shall be punishable with imprisonment for a term which shall not be less than ____________ which may be extended to one year.

(1) Six months (2) Two months (3) Three months (4) Seven months

---

149. भारतात जनहित याचिका ही सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायिक सक्रियतेच्या भूमिकेचे फलित आहे. ती 1980 च्या दशकाच्या सुरुवातीला सादर करण्यात आली. __________ हे जनहित याचिका या संकल्पनेचे प्रणेते होते.

(1) न्यायमूर्ति शुक्ला आणि न्यायमूर्ति हिदायतुल्लाह

(2) न्यायमूर्ति सुब्रमणियम आणि न्यायमूर्ति मार्कण्डेय काटजू

(3) न्यायमूर्ति व्ही. आर. कृष्णा अय्यर आणि न्यायमूर्ति पी. एन. भगवती

(4) न्यायमूर्ति अय्यंगार आणि न्यायमूर्ति सुजाता मनोहर

In India, the Public Interest Litigation is a product of the Judicial activism role of the Supreme Court. It was introduced in the early 1980's. __________ were pioneers of the concept of P.I.L.

(1) Justice Shukla and Justice Hidayatullah

(2) Justice Subramaniyam and Justice Markandey Katju

(3) Justice V. R. Krishna Iyer and Justice P. N. Bhagawati

(4) Justice Iyengar and Justice Sujata Manohar

---

150. कायद्याचे राज्य या तत्वाचे जनक ___________ हे मानले जातात.

(1) न्यायमूर्ती पी. एन. भगवती (2) सर इडवर्ड कोक

(3) न्यायमूर्ती होम्स (4) सर रिचार्ड

____________ is said to be originator of principle of Rule of Law.

(1) Justice P. N. Bhagawati (2) Sir Edward Coke

(3) Justice Holmes (4) Sir Richards

सूचना – (पृष्ठ 1 वरून पुढे.....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या ''परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82'' यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षा कक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षा कक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. **201.** सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर ''(3) राजा राममोहन रॉय'' असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर ''(3)'' होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. **201** समोरील उत्तर-क्रमांक ''③'' हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. **201.** ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर-क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्न-क्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

SEAL